

Productenboek IrisZorg Preventie

IRISZORG

DICHT BIJ MENSEN, VER IN ZORG

IrisZorg Preventie, januari 2010
Redactie: Tamara Baert, senior preventiemedewerker

Telefoon 026-845 13 00
preventie@iriszorg.nl
www.iriszorg.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
In alle settings	7
1. Netwerkbijeenkomst	8
2. Beleidsadvies	9
3. Adviesgesprek intermediair	10
4. Lokaal monitoringsonderzoek middelengebruik	11
Setting: Onderwijs	12
5. Beleidsadvies Alcohol Bestuurs Reglement (ABR) studentenvereniging	13
6. Docenttraining Voortgezet Onderwijs 'DGSG'	14
7. Gastles Voortgezet (speciaal) Onderwijs 'DGSG'	16
8. Lesinstructie voor docenten van het Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	17
9. Gastles voor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	19
10. Theatervoorstelling voor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	20
11. Project voor het Basisonderwijs 'Alcohol Een Ander Verhaal'	22
12. Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	23
13. Peer educatie	24
14. Mentorentraining studenten	25
15. Alcohol College	26
16. Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA) voor studentenverenigingen	27
Setting: Vrije Tijd	28
17. Beleidsadvisering coffeeshops	29
18. Peer educatie (Unity Gelderland)	30
19. Jongeren, Middelen en Seksualiteit	31
20. Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	32
21. Be Smart party	33
22. Alcoholstand tijdens toernooi	34
23. Jeugdbijeenkomst in sportkantine	35
24. Ouderbijeenkomst in sportkantine	36
25. Voorlichtingsbijeenkomst voor besturen, trainers en barpersoneel	37
26. Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA)	38
27. Drugs Informatie en Monitoring Systeem	39
28. Infocardsverspreiding in uitgaansleven	40
29. Folderverspreiding in coffeeshops	41
30. Cursus Barcode	42
31. Cursus 'Goed gastheerschap' coffeeshoppersoneel	43
32. Training 'Eerste Hulp bij Drank- en Drugsincidenten in het uitgaanscircuit' (EHBD-U)	44
33. Middeleninformatiecursus (MIC) voor jongerenwerkers	45
34. Boete of kanskaart - leerstraf alcohol	46
Setting: Thuis	48
35. Ouderavond Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'DGSG'	49
36. Ouderavond Basisonderwijs	50
37. Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	51
38. Publiekscampagne 'Alcohol en Opvoeding'	52

39.	Homeparty	54
40.	Cursus 'Alcohol, drugs en pubers'	55
41.	Voorlichtingsbijeenkomst 'Wat kan ik voor je inschenken?'	56
Setting: Zorg & Hulp		57
42.	Middeleninformatiecursus (MIC) Jeugdhulpverlening	58
43.	Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	59
44.	Ouderen: alcohol- en medicatiegebruik	60
45.	Psychiatrie en Verslaving	61
46.	Jongeren, Middelen en Seksualiteit	62
47.	Basiccursus Infectieziekten module 1	63
48.	Vervolgcurcus Infectieziekten	64
49.	Cursus Motiverende Gespreksvoering	65
50.	Training WOW 'wijs op weg' inclusief bijeenkomsten voor opvoeders	66
51.	Cursus Nuchter Zat!?! inclusief bijeenkomst(en) voor opvoeders	68
52.	Training Pakje Kans	70
53.	Deskundigheidsbevordering kinderen van verslaafde ouders (KVO)	71
54.	KOPP-KVO kindergroep	72
Setting: Openbare setting		74
55.	Informatie verstrekken	75
56.	Informatiestand	76
57.	Alcoholtentoonstelling	77
Urenoverzicht		78

Inleiding

Vindt u dat scholen aandacht zouden moeten besteden aan thema's als alcohol en drugs? Horen instellingen een beleid te hebben over deze thema's? Wilt u dat jongerenwerkers op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen op gebied van middelengebruik? Dan bent u bij IrisZorg Preventie aan het goede adres. In dit productenboek vindt u een overzicht van alle activiteiten en interventies die wij aanbieden. U kunt de term 'producten' zien als een verzamelnaam voor voorlichting en inhoudelijk advies, trainingen en cursussen en onderzoek. Overigens werken onze producten het meest effectief binnen een mix aan interventies. Bij afname van een product kunnen we u daarin altijd adviseren.

Het productenboek is bedoeld voor gemeenten en andere organisaties of instellingen die samenwerken met IrisZorg. Door de inzet van onze producten nemen we samen de verantwoordelijkheid om diverse doelgroepen voor te lichten over genotmiddelen en verslavingsgedrag. Op die manier bereiken we mensen die nog geen (ernstig) alcohol of drugsprobleem hebben. Met het vroegtijdig opsporen van (potentiële) gebruikers en het ontwikkelen van interventies voor die doelgroep proberen we te voorkomen dat problematisch gebruikt gaat worden. Niet alleen gemeenten en IrisZorg hebben hun verantwoordelijkheid ten aanzien van dit thema, maar ook ouders, scholen en andere instellingen. De producten die hier beschreven worden zijn daarom voor meerdere partijen interessant. IrisZorg Preventie is binnen haar werkgebied de deskundige op het terrein van preventie in relatie tot genotsmiddeleengebruik, verslavingsproblematiek en maatschappelijke opvang.

1 plus 1 is 3

Onze preventieve activiteiten en producten voeren we graag uit in samenwerking met onze interne en externe partners.

We zoeken actief de verbinding met anderen:

- Voor de cliënt zijn wij de deskundige informatievoorzieners en trainer die zonder oordeel te werk gaat.
- Voor de (collega) medewerker vormen wij de schakel vóór de zorg met indien nodig een naadloze aansluiting naar de zorg.
- Voor de samenleving zijn wij een actuele en objectieve bron van informatie. Een laagdrempelige partner om mee van gedachten te wisselen over de denkbeelden en vragen die er leven.
- Voor de financier zijn we de deskundige waarmee gespaard kan worden en die ingeschakeld wordt voor (beleids) advies.
- Voor lokale, regionale en landelijke partners zijn wij een enthousiaste en deskundige partner waarop gebouwd kan worden.

Opbouw productenboek

Om onze producten op een overzichtelijke manier te presenteren, hebben we ze volgens een vast stramien opgesteld en ingedeeld naar settings. Voor enkele producten geldt dat ze binnen iedere setting inzetbaar zijn. Dat is terug te vinden in de inhoudsopgave.

Onze indeling naar setting:

- Onderwijs: hieronder vallen onze producten voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, ROC's, universiteiten en hogescholen.
- Vrije Tijd: een setting waar onze producten op zeer diverse plekken inzetbaar zijn, zoals bij (sport)verenigingen, het uitgaansleven en jongerenwerk.
- Thuis: producten die met name bedoeld zijn voor ouders of anderszins in de privésfeer.
- Zorg & Hulp: binnen (zorg)instellingen hebben wij aanbod voor medewerkers én cliënten.
- Openbare setting: hiervoor zetten wij producten in die gericht zijn op het algemene publiek.

Achterin het productenboek is een urenoverzicht opgenomen, waarin per product is weergegeven hoeveel uur de uitvoer van een bepaald product 'kost'. De uiteindelijke prijs per product is afhankelijk van de huidige geldende tarieven op

uurbasis. Daarnaast kan het urenaantal variëren op het moment dat een combinatie van producten wordt afgenomen. Neem bij vragen vooral contact op met IrisZorg Preventie.

Contactgegevens

Heeft u nog vragen?

De afdeling Preventie werkt vraaggericht. Veel vragen kunnen beantwoord worden met de producten die in dit productenboek vermeld staan. Wanneer u echter een ander antwoord zoekt op uw vraag, dan denken we graag met u mee. We hebben de kennis in huis om in korte tijd een passend aanbod te ontwikkelen.

U kunt ons bellen op 026-845 13 00

U kunt ons mailen via preventie@iriszorg.nl

Het productenboek is een dynamisch geheel. Daarom staan we open voor opmerkingen en suggesties. U vindt het productenboek en alle informatie over IrisZorg ook op www.iriszorg.nl/preventie

Martine Jurriëns

Manager IrisZorg Preventie

IrisZorg en Preventie

IrisZorg, organisatie voor maatschappelijke opvang en verslavingszorg, heeft een breed aanbod voor preventie, zorg, opvang, verslavingsbehandeling, begeleiding en reclassering. In onze (poli) klinieken behandelen wij mensen die problemen hebben door gebruik van alcohol, drugs of door gokken. In onze opvangvoorzieningen begeleiden wij mensen die (tijdelijk) thuisloos zijn.

Naast hulpverlening richt IrisZorg zich op het voorkomen van middelenmisbruik, verslavingsproblemen en dakloosheid door voortdurend te investeren in preventie en onderzoek. IrisZorg Preventie speelt daar een belangrijke rol in.

De doelstelling van IrisZorg Preventie is het bevorderen van verantwoord omgaan met middelen, zodat er zo min mogelijk nadelige gevolgen zijn voor de lichamelijke, psychische en sociale gezondheid van het individu, voor de omgeving en voor de samenleving.

We leveren maatwerk afgestemd op de vraag van de opdrachtgever. Hierbij zoeken we actief naar verbinding met anderen, waardoor het bestaande aanbod effectiever wordt.

Preventie bestaat in verschillende vormen:

- universele preventie: richt zich op algemeen publiek
- selectieve preventie: richt zich op risicogroepen
- geïndiceerde preventie: richt zich op individuen met lichte klachten die nog geen verslavingsproblemen hebben.

Als binnen de maatschappij in dit hele spectrum interventies plaatsvinden, bevordert dat de effectiviteit van de preventieactiviteiten. IrisZorg Preventie wil met haar producten actief zijn binnen het hele interventiespectrum.

In alle settings

1. NETWERKBIJEENKOMST

Setting: Onderwijs / Thuis / Vrije Tijd / Zorg en Hulp / Openbare Setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Deelname aan netwerkbijeenkomsten.

Doelgroep:

Diverse intermediairen, afhankelijk van de einddoelgroep. Gemeenten, politie, GGD, GGZ, onderwijs, jeugdhulpverlening, ouderenzorg, thuiszorg, e.a.

Doelen:

Afhankelijk van de initiator en doelgroep.

- Aandacht vragen voor genotmiddelen- en verslavingspreventie.
- Efficiënt en doelmatig uitvoeren van preventiewerk.
- Organiseren van samenwerking met partners.
- Afstemmen van preventieaanbod met diverse partners.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

1-3 uur per netwerkbijeenkomst.

Werkwijze en voorwaarden:

Organisaties/gemeenten kunnen IrisZorg Preventie vragen om deel te nemen aan een netwerk. Omgekeerd kan IrisZorg Preventie aan een initiatiefnemer ook vragen om deel te mogen nemen aan een netwerk. Een preventiewerker kan op verschillende manieren een rol spelen in een netwerk:

- Signalen inbrengen.
- Samenwerkingsafspraken maken.
- Presentaties verzorgen.

De afweging om wel of niet deel te nemen aan een netwerk is afhankelijk van het doel van het netwerk (is er een meerwaarde voor beide partijen?) en de beschikbare uren.

Middelen en materialen:

Ter kennismaking eventueel de presentatiemap van IrisZorg en verder materialen op verzoek.

2. BELEIDSADVIES

Setting: Onderwijs / Thuis / Vrije Tijd / Zorg en Hulp / Openbare Setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

IrisZorg geeft gevraagd (en ongevraagd) advies aan overheidsinstanties en andere instellingen over beleid, regelgeving en handhaving met betrekking tot de thema's genotmiddelen en gokken.

Doelgroep:

Overheidsinstanties, hulpverleningsinstanties, bedrijven, etc.

Doelen:

- Betreffende instelling heeft voor zichzelf een duidelijke rol geformuleerd ten aanzien van genotmiddelengebruik en gokken.
- Betreffende instelling heeft beleid en maatregelen om dat beleid uit te voeren, passend bij de door de instelling geformuleerde rol ten aanzien van het thema genotmiddelen en gokken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Per adviesgesprek 1½ uur.
Afhankelijk van de vraagstelling een tot drie contacten.

Werkwijze en voorwaarden:

Bij het geven van beleidsadvies zijn een aantal stappen te nemen.

Gestart wordt met het helder krijgen van de rol/verantwoordelijkheid van de instelling t.a.v. thema genotmiddelen en gokken:

- Welke beleid is er al, formeel en informeel?
- Wat werkt, wat wordt gemist?
- Wat zijn de wettelijke kaders.

Vervolgens wordt samen met de instelling het beleid gevormd.

Dit kan eventueel voorafgegaan worden door een *Quick Scan* (zie product 4). Desgewenst kan IrisZorg ondersteunen bij voorwaardenscheppende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het verzorgen van voorlichtingsbijeenkomsten over het (nieuwe) beleid.

Middelen en materialen:

Overheidsinstanties: *Quick Scan* (zie product 4).
Instellingen: inventarisatielijst huidig genotmiddelenbeleid.

3. ADVIESGESPREK INTERMEDIAIR

Setting: Onderwijs / Thuis / Vrije Tijd / Zorg en Hulp / Openbare Setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een of meerdere gesprekken waarin wordt geadviseerd over het geven van informatie, voorlichting over de middelen zelf of het maken van beleid voor de directe doelgroep.

Daarnaast over het signaleren, bespreekbaar maken, en het zoeken naar een aanpak van (werk)problemen die te maken hebben met middelengebruik.

Doelgroep:

Alle mogelijke intermediairen/professionals, zoals docenten, (jeugd)hulpverleners, ambtenaren.

Doelen:

- De intermediair is in staat om informatie over middelen te geven.
- De intermediair is beter in staat om het gestelde werkprobleem aan te pakken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Per adviesgesprek 1½ uur.

Afhankelijk van de vraagstelling een tot drie contacten.

Werkwijze en voorwaarden:

Een advies is afhankelijk van het probleem dat de intermediair stelt. In een oriënterend (telefonisch) gesprek wordt eerst de vraag of het probleem achterhaald. Gaat het om een algemene vraag om een preventieve interventie, of gaat er achter de vraag om informatie een daadwerkelijk probleem schuil vanwege riskant gebruik?

De preventiewerker en de intermediair brengen het probleem goed in beeld. De preventiewerker maakt een werkadvies op maat en bespreekt samen met de intermediair de aanpak.

Een advies kan bijvoorbeeld gaan over de manier waarop de intermediair voorlichting kan geven aan een individuele jongere of een groep jongeren. Over de manier waarop deze kennis kan worden aangevuld (bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering) gaat dan het werkadvies.

Middelen en materialen:

Presentatiemap IrisZorg, folders en voorlichtingsbijeenkomsten Preventie, productenboek Preventie, materiaal deskundigheidsbevordering, powerpointpresentaties, eventueel relevante andere materialen.

4. LOKAAL MONITORINGSONDERZOEK MIDDELENGEBRUIK

Setting: Onderwijs / Thuis / Vrije Tijd / Zorg en Hulp / Openbare Setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een kwalitatief onderzoek naar de aard en omvang van middelengebruik bij een (risico)doelgroep. Met behulp van het instrument Quick Scan worden deze gegevens over een afgebakende doelgroep in relatief korte tijd verzameld. Tevens kan sprake zijn van een verdieping van een specifiek thema, bijvoorbeeld de mate waarin ernstige alcoholproblematiek voorkomt in een regio. Het onderzoek gebeurt op aanvraag van gemeenten of andere instellingen. De onderzoeksvragen worden in samenspraak met de opdrachtgever opgesteld.

Doelgroep:

Beleidsmakers van gemeenten en instellingen voor zorg en welzijn in Gelderland.

Doelen:

Inzicht geven in de aard en omvang van middelengebruik van een specifieke populatie binnen één of meerdere gemeenten ter ondersteuning van ontwikkeling van beleid, hulpverlening en preventie op dit thema door gemeenten en instellingen voor zorg en welzijn.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

Afhankelijk van onderzoeksvraag en wensen van de opdrachtgever

Werkwijze en voorwaarden:

Van lokale beleidsmakers wordt verwacht dat zij een antwoord hebben op problemen die met het (overmatig) gebruik van alcohol, drugs en/of gokken samenhangen. Hiervoor is een exact inzicht in het regionale gebruik en gerelateerde problematiek nodig. Lokaal monitoringsonderzoek verschaft deze gegevens op basis van systematische analyse en is hiermee voorwaardenscheppend voor een doelmatig preventiebeleid.

Afhankelijk van de onderzoeksvraag en de wensen van de opdrachtgever kan gekozen worden voor een combinatie van bijvoorbeeld het afnemen van interviews bij sleutelfiguren, enquêtes onder mensen binnen de onderzoeksgroep, weergeven van registratiegegevens van instellingen voor zorg en welzijn - waaronder IrisZorg - en politie, en literatuuronderzoek.

Middelen en materialen:

De resultaten van het onderzoek worden weergegeven in een onderzoeksverslag dat zowel gebonden als in digitale vorm beschikbaar is voor de opdrachtgever. Tevens worden de belangrijkste resultaten face-to-face gepresenteerd op de locatie van de opdrachtgever.

Setting:Onderwijs

5. BELEIDSADVIES ALCOHOL BESTUURS REGLEMENT (ABR) STUDENTENVERENIGING

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Het geven van een organisatorisch of inhoudelijk beleidsadvies over het omgaan met het gebruik van met name alcohol binnen studentenverenigingen. Op initiatief van IrisZorg worden de verschillende besturen van studentenverenigingen binnen een regio uitgenodigd deel te nemen aan een gezamenlijke bijeenkomst.

Doelgroep:

Bestuurders van studentenverenigingen van universiteiten en hogescholen.

Doelen:

- Bestuurders van studentenverenigingen vergroten hun kennis over de nadelige korte termijn gevolgen van risicovol en overmatig alcoholgebruik.
- Bestuurders van studentenverenigingen vergroten hun kennis over richtlijnen voor verantwoord alcoholgebruik.
- Bestuurders van studentenverenigingen bevorderen dat het thema alcohol een rol gaat spelen in het beleid van studentenverenigingen.
- Preventiewerkers bevorderen het bespreekbaar maken van alcoholgebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Een (avond)bijeenkomst van 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De verschillende besturen van studentenverenigingen binnen een regio worden uitgenodigd deel te nemen aan de gezamenlijke bijeenkomst. Om in aanmerking te komen voor het gratis kunnen volgen van IVA's (product 16) door leden van studentenverenigingen, dient het bestuur van die vereniging deel te hebben genomen aan de ABR-bijeenkomst.

Het ontwikkelen van een beleid m.b.t. alcoholgebruik is meestal een langer traject en is niet afgerond na één bijeenkomst. Van belang hierbij is de samenwerking met de gemeente. Zij verstrekt de vergunningen en heeft mogelijkheden om voorwaarden aan het verstrekken van alcohol te koppelen.

Middelen en materialen:

PowerPoint presentatie, stellingen voor discussie, voorbeeld van een ABR.

6. DOCENTENTRAINING VOORTGEZET ONDERWIJS 'DGSG'

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een deskundigheidsbevordering voor docenten. Deze training bestaat uit 3 onderdelen, te weten middelenkennis, lesgeven, signaleren en begeleiden. De docententraining is een onderdeel van *De gezonde school en genotmiddelen (DGSG)*. Dit is ontwikkeld door het Trimbos-instituut voor basis- en voortgezet onderwijs. Centraal in het programma staan de onderwerpen alcohol, roken en drugs.

Doelgroep:

Docenten van het voortgezet onderwijs; VMBO, HAVO, VWO en VSO.

Doelen:

- Docenten hebben kennis over effecten en risico's van de meest gebruikte middelen.
- Docenten kunnen werken met het (digitale) lesprogramma.
- Docenten zijn in staat adequaat riskant gebruik van de einddoelgroep te signaleren én bespreekbaar te maken.
- Docenten weten waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Docenten zijn zich bewust van hun eigen houding met betrekking tot middelengebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Dagdeel 1: 2½ uur.

Dagdeel 2: 2 uur.

Dagdeel 3: 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De docententraining bestaat uit 3 dagdelen. De modules kunnen apart worden gegeven, maar het verdient de voorkeur de deskundigheidsbevordering in zijn geheel af te nemen.

Dagdeel 1: Middeleninformatie

Dagdeel 1 heeft een algemeen, inleidend karakter waarbij de overdracht van informatie over de concrete activiteiten die op school in het kader van het project worden uitgevoerd voorop staat. Daarnaast wordt informatie gegeven over het middelengebruik bij jongeren.

Dagdeel 2: Lesinstructie

Dagdeel 2 is bedoeld voor docenten die les gaan geven. De nadruk ligt op de lesmethodieken die in het project gebruikt worden en het oefenen met spelvormen om houdings- en gedragsaspecten bij leerlingen te beïnvloeden. Daarnaast wordt informatie verstrekt over het geven van voorlichting en welke van de drie soorten voorlichting bij jongeren het meeste effect kan sorteren. Na de pauze wordt ingegaan op het kunnen signaleren door de docenten van riskant gebruik bij leerlingen.

De gezonde school en genotmiddelen richt zich met name op de eerste 3 jaar van het voortgezet onderwijs. Voor deze klassen zijn [e-learning modules](#) en lesboekjes ontwikkeld over alcohol, roken en blowen. Het lesmateriaal is beschikbaar op verschillende onderwijsniveaus (VMBO, HAVO, VWO).

Dagdeel 3: Signaleren en begeleiden, regelgeving.

Dit dagdeel is vooral bedoeld voor mentoren en leerlingbegeleiders en is gewijd aan het signaleren en begeleiden van leerlingen die gebruiken. Er wordt geoefend met gesprekstechnieken. Er wordt besproken hoe in een eerste gesprek met een leerling vermoedens over diens riskant middelengebruik in een zo open en niet-moraliserend gesprek aangekaart kunnen worden. Verder wordt informatie gegeven over verwijzing en consultatie. Daarnaast wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de regelgeving die de school voor middelengebruik heeft opgesteld.

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie, en digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat dit leidt tot grotere effecten.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, draaiboek, flap-over, middelenkoffer, lesmateriaal, docenteninstructie, folders, dvd's, nieuwsbrief.

7. GASTLES VOORTGEZET (SPECIAAL) ONDERWIJS 'DGSG'

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingslessen aan leerlingen in het voortgezet (speciaal) onderwijs. De gastlessen worden gegeven als onderdeel van *De gezonde school en genotmiddelen (DGSG)*. Dit is ontwikkeld door het Trimbos-instituut voor basis- en voortgezet onderwijs. Centraal in het programma staan de onderwerpen alcohol, roken en drugs.

Doelgroep:

Leerlingen van het voortgezet onderwijs; VMBO, HAVO en VWO en VSO.

Doelen:

- voorkomen dat leerlingen risicovol alcohol en/of drugs gaan gebruiken en het uitstellen van het moment dat ze voor het eerst middelen gaan gebruiken.
- leerlingen hebben kennis over effecten en risico's van de meest gebruikte middelen.
- leerlingen kunnen een eigen mening formuleren met betrekking tot het thema middelen.
- leerlingen zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot middelen.
- leerlingen weten waar ze meer informatie kunnen vinden.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

- Gastles: 1 (les)uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Het aanbieden van gastlessen als eenmalige actie sorteert meer effect, wanneer deze zijn opgenomen in een breder structureel kader. Gastlessen worden daarom enkel als onderdeel van het project *De gezonde school en genotmiddelen* aangeboden. Voor de gastlessen kan tevens gebruik gemaakt worden van een ervaringsdeskundige.

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie, en digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgezonden dat dit leidt tot grotere effecten.

Middelen en materialen:

Draaiboek, lesmateriaal, docenteninstructie, folders, dvd's, nieuwsbrief.

8. LESINSTRUCTIE VOOR DOCENTEN VAN HET VOORTGEZET (SPECIAAL) ONDERWIJS 'OIO'

Setting: Onderwijs (Alcohol en Verkeer)

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een lesinstructie voor docenten in het kader van het onderwijsproject 'Onder Invloed Onderweg?' (OIO) over rijden onder invloed van alcohol en drugs. Het project valt onder *De gezonde school en genotmiddelen* (DGSG, preventieprogramma voor het basis- en voortgezet onderwijs) en is bestemd voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het is gericht op de bewustwording van jongeren op de risico's van rijden onder invloed en op de verantwoordelijkheid die zij hebben ten aanzien van hun eigen veiligheid en die van anderen.

Doelgroep:

Docenten van de bovenbouw van het voortgezet onderwijs:
klas 3 en 4 van het VMBO en VSO, klas (3) 4 en 5 van HAVO/VWO.

Doelen:

- Docenten hebben meer kennis over alcohol en het effect van alcohol in het verkeer.
- Docenten kennen de risico's voor hun leerlingen van het rijden onder invloed.
- Docenten hebben zicht op welke momenten gemaakte voornemens rond alcohol, drugs en verkeer moeilijk vast te houden zijn.
- Docenten kunnen hun leerlingen leren hoe zij op deze momenten veilige keuzes kunnen maken.
- Docenten kunnen werken met het (digitale) lesprogramma.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Lesinstructie: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De bijscholing van docenten richt zich voornamelijk op het overbrengen van de benodigde kennis en informatie over de aanleiding en het doel van het project en de (digitale) werkvormen die de docenten in hun lessen kunnen gaan gebruiken. Voorafgaand aan deze activiteit zijn er één of meer individuele wervingsgesprekken met de contactpersoon van de desbetreffende school. De lesinstructie vindt plaats aan het begin van het project. Hierbij gaat het om houdingsaspecten van zowel docenten als leerlingen en gedragsmotieven van leerlingen (bijv. om erbij te horen) en het gaat er ook over hoe beslismomenten, bijv. om niet of wel te drinken beïnvloed kunnen worden. De werkvormen in de praktijk worden nader toegelicht en er wordt aandacht besteed aan de integratie van de lesstof binnen het werkplan van de school.

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie/papieren versie of digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgezonden dat dit leidt tot grotere effecten.

Voor achtergrondinformatie: www.dgsg.nl

Dit project is opgezet door het Trimbos-instituut in samenwerking met IrisZorg. De gemeenten financieren dit in eerste instantie en kunnen 75% als subsidie terugkrijgen van de provincie.

Middelen en materialen:

Lesmateriaal OIO, OIO-nieuwsbrief.

9. GASTLES VOOR VOORTGEZET (SPECIAAL) ONDERWIJS 'OIO'

Setting: Onderwijs (Alcohol en Verkeer)

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Gastlessen over rijden onder invloed (van alcohol en drugs). Het project *Onder invloed onderweg?* (OIO) valt onder *De gezonde school en genotmiddelen* (preventieprogramma voor basis- en voortgezet onderwijs) en is bestemd voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het is gericht op de bewustwording van jongeren van de risico's van rijden onder invloed en op de verantwoordelijkheid die zij hebben t.a.v. hun eigen veiligheid en die van anderen.

Doelgroep:

Onder invloed onderweg? is bedoeld voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs: klas 3 en 4 van het VMBO en VSO, klas (3) 4 en 5 van HAVO/VWO

Doelen:

- Leerlingen hebben meer kennis over alcohol en het effect van alcohol in het verkeer.
- Leerlingen kennen de risico's van het rijden onder invloed.
- Leerlingen hebben zicht op welke momenten gemaakte voornemens rond alcohol, drugs en verkeer moeilijk vast te houden zijn.
- Leerlingen leren hoe zij op deze momenten veilige keuzes kunnen maken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Gastles: 1 (les)uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Het aanbieden van gastlessen als eenmalige actie sorteert meer effect wanneer deze zijn opgenomen in een breder structureel kader. Gastlessen worden daarom enkel als onderdeel van het project *De gezonde school en genotmiddelen* aangeboden. Voor de gastlessen kan gebruik gemaakt worden van een ervaringsdeskundige. Deze worden aangeboden onder begeleiding van een preventiewerker. De mogelijkheid bestaat dat leerlingen een werkstuk maken over het onderwerp en/of dat er tijdens mentoruren of projectdagen aan gewerkt wordt. Voor achtergrondinformatie: www.dgsg.nl

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie, en digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat dit leidt tot grotere effecten.

Dit project is opgezet door het Trimbos-instituut in samenwerking met IrisZorg. De gemeenten financieren dit in eerste instantie en kunnen 75% als subsidie terugkrijgen van de provincie.

Middelen en materialen:

Lesmateriaal OIO, OIO-nieuwsbrief, theatervoorstelling.

10. THEATERVOORSTELLING VOOR VOORTGEZET (SPECIAAL) ONDERWIJS 'OIO'

Setting: Onderwijs (Alcohol en Verkeer)

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een theatervoorstelling in het kader van het onderwijsproject *Onder Invloed Onderweg?* (OIO) over rijden onder invloed (van alcohol en drugs).

Het project *Onder invloed onderweg?* (OIO) valt onder *De gezonde school en genotmiddelen* (DGSG, preventieprogramma voor het basis- en voortgezet onderwijs) en is bestemd voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het is gericht op de bewustwording van jongeren van de risico's van rijden onder invloed en op de verantwoordelijkheid die zij hebben t.a.v. hun eigen veiligheid en die van anderen.

Doelgroep:

Onder Invloed Onderweg is bedoeld voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs: klas 3 en 4 van het VMBO en VSO, klas 4 en 5 van HAVO/VWO.

Doelen:

- Leerlingen hebben meer kennis over alcohol en alcohol in het verkeer.
- Leerlingen kennen de risico's van het rijden onder invloed.
- Leerlingen hebben zicht op welke momenten gemaakte voornemens rond alcohol, drugs en verkeer moeilijk vast te houden zijn.
- Leerlingen kunnen leren hoe zij op deze momenten veilige keuzes kunnen maken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Theatervoorstelling: 1½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Theatervoorstelling

Educatieve voorstelling door Ton van Straaten en Tom van Lente over alcohol in het verkeer voor leerlingen bovenbouw VO/VSO. Aan te vragen via IrisZorg. Startende en deelnemende schoollocaties krijgen de mogelijkheid om op een interactieve wijze met het onderwerp 'Rijden onder invloed' aan de slag te gaan. Het is een levendige ondersteuning van het werken met de lesmaterialen.

De mogelijkheid bestaat dat leerlingen een werkstuk maken over het onderwerp en/of dat er tijdens mentoruren of projectdagen aan gewerkt wordt.

Voor achtergrondinformatie: www.dgsg.nl

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie, en digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgezonden dat dit leidt tot grotere effecten.

Dit project is opgezet door het Trimbos-instituut in samenwerking met IrisZorg. De gemeenten financieren dit in eerste instantie en kunnen 75% als subsidie terugkrijgen van de provincie.

Middelen en materialen:

Lesmateriaal OIO, theatervoorstelling.

11. PROJECT VOOR HET BASISONDERWIJS 'ALCOHOL EEN ANDER VERHAAL'

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een actieve methode voor leerlingen om zich voor te bereiden op verlokkingen zoals het drinken van alcohol. Ouders worden hierbij betrokken. Het lespakket gaat uit van de onderwijsmethode verhalend ontwerpen en bestaat uit drie verhaallijnen. *Alcohol een ander verhaal* hoort bij het preventieprogramma *De gezonde school en genotmiddelen* (DGSG) van het Trimbos-instituut.

Doelgroep:

Intermediaire doelgroepen: docenten en ouders.
Einddoelgroep: leerlingen in groep 7 en 8 van het basisonderwijs.

Doelen:

- Voorkomen dat leerlingen uit groep 7 en 8 alcohol gaan gebruiken en uitstellen van het moment dat ze voor het eerst alcohol gaan gebruiken.
- Leerlingen en hun ouders hebben kennis over effecten en risico's van alcohol.
- Leerlingen en hun ouders kunnen een eigen mening formuleren met betrekking tot alcoholgebruik.
- Leerlingen en hun ouders weten waar ze meer informatie kunnen vinden.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Adviesgesprek: 1½ uur.
Ouderavond: 2 uur.
Lesinstructie docenten: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Er wordt gebruik gemaakt van de onderwijsmethode 'verhalend ontwerpen': onderwijs wordt verpakt in een verhaal dat voor de leerlingen betekenisvol en herkenbaar is. In één van de verhalen openen de leerlingen bijvoorbeeld een eigen alcoholvoorlichtingsbureau. Een stukje van de echte wereld wordt als het ware de klas binnengehaald. De leerlingen leven zich in het onderwerp in en worden uitgedaagd om dit stukje van de wereld zelf te onderzoeken. Het kenmerkende van de methode is dat de leerlingen alles zelf lijken te doen. Dit zorgt voor betrokkenheid en voor samenhang tussen verschillende leeractiviteiten.

Het lespakket bestaat uit vier katernen: een informatiekatern en drie katernen met in elk één van de drie verhalende ontwerpen waaruit de leerkracht een keus kan maken. Alle drie de verhalen zijn getest in de praktijk. De ervaringen met het lespakket tot nu toe zijn veelbelovend. Leerlingen, leerkrachten én ouders zijn tijdens de uitvoering van een verhaal vaak erg enthousiast en betrokken.

Meer informatie: Trimbos-instituut www.trimbospreventie.nl

Effectiviteit: *De gezonde school en genotmiddelen* is begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs.

Middelen en materialen:

Lesmaterialen, docenteninstructie.

12. VOORLICHTINGSBIJeenKOMST 'INTERNET EN GAMEN'

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Deskundigheidsbevordering voor docenten over de verschillende vormen van internet en gamen, over de risicofactoren en over de signalen van compulsief internet en gamen.

Doelgroep:

Intermediairs die werken met jongeren, zoals docenten, maar ook voor jongerenwerkers en hulpverleners. Ook geschikt als voorlichtingsbijeenkomst tijdens een ouderavond.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis van internet en gamen.
- Deelnemers hebben kennis van de risicofactoren en de signalen van compulsief internet en gamen.
- Deelnemers hebben inzicht in de achtergrond van het internetten en gamen door jongeren.
- Deelnemers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft m.b.t. preventie, hulpverlening en zorg en waar men zich het beste toe kan wenden met vragen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

De voorlichting duurt maximaal 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In deze voorlichtingsbijeenkomst wordt ingegaan op wat er tot nu toe bekend is over internetgebruik. Het gaat hierbij om cijfers over internetgebruik; soorten internetgebruik; het verschil in internetgebruik tussen jongens/mannen en meisjes/vrouwen en in opleidingsniveau; wat zijn risicofactoren voor compulsief internetgebruik en wat zijn de signalen. Aan de hand van beeldmateriaal krijgt u een indruk van gamen en wat gamen zo aantrekkelijk maakt. Daarnaast wordt er stilgestaan bij tips voor opvoeders, handige websites en doorverwijzingsmogelijkheden.

Accent ligt op informeren en beeldvorming. Mogelijk vervolg voor docenten is dagdeel 3 van *De gezonde school en genotmiddelen* (product 6).

Voorwaarde

Minimaal 10 deelnemers, maximaal 15.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie (en hand-outs); beeldmateriaal en info over relevante websites en de Griffithsvragenlijst als hulpmiddel om te kunnen signaleren.

13. PEER EDUCATIE

Setting:Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsgesprekken over alcohol en/of drugs met de nadruk op informatieoverdracht en attitudevorming.

Doelgroep:

Studenten en scholieren die een stand bemensen tijdens een evenement of een schoolfeest.

Doelen:

- Jongeren zijn op de hoogte van de meest voorkomende middelen en verslaving.
- Jongeren zijn op de hoogte waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Jongeren zijn bekend met IrisZorg.
- Jongeren zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot middelen.
- Jongeren kunnen een eigen mening formuleren met betrekking tot het thema genotmiddelen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Oriënterend gesprek met onderwijsinstelling: 1-2 uur.

Aanwezigheid tijdens evenement/feest (afhankelijk van de vraag van de organisatie).

Werkwijze en voorwaarden:

Als een onderwijsinstelling geïnteresseerd is in voorlichting voor en door jongeren kan contact worden gezocht met IrisZorg. Tijdens een oriënterend gesprek worden afspraken gemaakt over het thema van de voorlichting, tijdstip van voorlichting, de hoeveelheid peers en het materiaal dat gebruikt wordt.

Peers die vaak ook via Unity (zie product 18) actief zijn in de uitgaansscene kunnen hun 'open-minded' voorlichting over veilig(er) gebruik van alcohol en andere drugs ook geven aan bezoekers van stands tijdens bijvoorbeeld een pauze-activiteit of een introductiemarkt. Dit kan ook tijdens bijvoorbeeld een schoolfeest zijn, door zich te begeven tussen de bezoekende jongeren zelf. Aan de hand van gesprekken, bespreken van quizjes en uitdelen van voorlichtingsmateriaal komen de jongeren onderling in gesprek over alcohol en drugs.

Belangrijkste kernpunten: eigen verantwoordelijkheid en het verminderen van risico's door verspreiding van kennis. De jongeren die voorlichting geven (de 'peers') krijgen naast hun eventuele Unity-opleiding begeleiding door een preventiewerker van IrisZorg.

Bewust is vanuit IrisZorg gekozen om met peers ook aan te sluiten bij de diverse alcoholmatigingsprojecten en andere jongerenactiviteiten.

Middelen en materialen:

Voorlichtingsmateriaal, quizjes, pennen, gadgets, eventueel standplek.

14. MENTORENTRAINING STUDENTEN

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsbijeenkomst voor mentoren van eerstejaars studenten. De voorlichting is gericht op het voorkómen van incidenten door overmatig alcoholgebruik tijdens de introductieperiode. Het verantwoord omgaan met alcohol staat centraal. De mentoren worden zich bewust van hun verantwoordelijkheid als mentor ten opzichte van de aankomende eerstejaars studenten.

Doelgroep:

Intermediaire doelgroep: mentoren van aankomende eerstejaars studenten tijdens de introductieperiode in een studentenstad.

Einddoelgroep: eerstejaars studenten HBO en WO.

Doelen:

- Mentoren hebben meer kennis over alcohol en de risico's van overmatig alcoholgebruik.
- Mentoren zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid t.a.v. alcoholgebruik.
- Mentoren zijn zich bewust van hun voorbeeldrol op het gebied van alcoholgebruik.
- Mentoren kennen tips voor verantwoord alcoholgebruik tijdens de introductieperiode.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst: 1½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Er is een voorbereidingsbijeenkomst of adviesgesprek met de organisatie van de introductieperiode, waarin wordt afgestemd wat de wensen zijn ten aanzien van de mentorentraining. Tijdens de training worden de mentoren zich bewust gemaakt van hun rol als mentor specifiek als het gaat om alcoholgebruik. Dat wordt bewerkstelligd door:

- Kennisvergroting over alcohol d.m.v. quiz.
- Discussie over persoonlijke norm versus professionele norm als mentor.
- Bespreken van voorbeeldrol en groepsdruk.
- Tips voor verantwoord alcoholgebruik.
- Voorlichtingsmaterialen en flyers met websites waar meer info kan worden verkregen.

Afhankelijk van de tijd kan ook - in kleine groepen - aandacht besteed worden aan rollenspellen, waardoor de bijeenkomst meer het karakter van een training krijgt. De keuze hiertoe ligt bij de introductiecommissies.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, kennisquiz, stellingen en beschrijvingen praktijksituaties, voorlichtingsmateriaal gericht op studenten.

15. ALCOHOL COLLEGE

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsbijeenkomst voor eerstejaarsstudenten over alcohol, verantwoord alcoholgebruik en omgaan met groepsdruk. Vaak gegeven tijdens de introductieperiode óf aan het begin van het nieuwe studiejaar.

Doelgroep:

Studenten aan een universiteit en/of hogeschool (leden van een studentenvereniging, faculteit)

Doelen:

- Studenten hebben meer kennis over de nadelige korte termijn gevolgen van risicovol en overmatig alcoholgebruik.
- Studenten hebben meer kennis over richtlijnen voor verantwoord alcoholgebruik.
- Studenten zijn zich bewust van hun eigen (drink)gedrag.
- Studenten zijn zich bewust van de rol van groepsdruk bij alcoholgebruik.
- Bevorderen dat alcoholgebruik bespreekbaar wordt.
- Voorkomen van incidenten door overmatig alcoholgebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst: 1-2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In de 2 uur durende bijeenkomst wordt naast kennis en discussie, aandacht besteed aan (drink)gedrag. Door middel van een quiz wordt kennis over alcohol overgebracht. Via stellingen wordt mening en gedrag besproken. Studenten gaan met elkaar in gesprek over groepsdruk en hun eigen grenzen. Aan de hand van casusbeschrijvingen worden verschillende situaties besproken.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, kennisquiz, stellingen, casussen, voorlichtingsmateriaal.

16. INSTRUCTIE VERANTWOORD ALCOHOLSCHENKEN (IVA) VOOR STUDENTENVERENIGINGEN

Setting: Onderwijs

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

De IVA (Instructie Verantwoord Alcoholschenken) is een cursus voor barvrijwilligers van studentenverenigingen. Barvrijwilligers worden getraind in het verantwoord schenken van alcohol.

Doelgroep:

Barvrijwilligers van studentenverenigingen.

Doelen:

- Barvrijwilligers hebben meer kennis over de effecten en risico's van alcohol.
- Barvrijwilligers hebben meer kennis over de relevante wetten.
- Barvrijwilligers hebben een meer adequate houding bij het omgaan met riskant alcoholgebruik.
- Barvrijwilligers hebben een meer adequate houding bij onwelkom aankoopgedrag.
- Reductie van het schenken van alcohol aan jongeren.
- Voorkomen van risicovolle of vervelende incidenten.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Instructiebijeenkomst: 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De cursus bestaat uit de volgende onderdelen:

- Kennisoverdracht d.m.v. van een quiz over alcohol.
- Kennis over de Drank- en Horecawet en het model Alcoholbestuursreglement.
- Discussie.
- Vaardigheidstraining: oefening leeftijdscontrole; d.m.v. het tonen van foto's van jongeren maken cursisten een inschatting: schenken of weigeren. Oefening weigeren om alcohol te schenken door het naspelen van praktijk-situaties.

Tijdens de IVA is er ruimte in te gaan op de praktijk van de deelnemers, doordat gevraagd wordt naar eigen voorbeelden.

Voorwaarden voor deelname:

Er wordt geen alcohol geschonken tijdens de bijeenkomst.

Het maximum aantal deelnemers is 18.

Minimale leeftijd deelnemers is 16 jaar.

Middelen en materialen:

- Powerpointpresentatie (Trimbos-instituut), foldermateriaal, certificaat.

Setting: Vrije Tijd

17. BELEIDSADVISING COFFEESHOPS

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Het geven van een organisatorisch of inhoudelijk advies betreffende de verkoop van cannabisproducten via de coffeeshop. Het gaat vooral om advies m.b.t. regelgeving en beleid.

Doelgroep:

Intermediaire doelgroep: gemeentefunctionarissen en/of coffeeshopeigenaren.

Doelen:

- De doelgroep is beter in staat om het verantwoord gebruik van cannabisproducten in te passen in het te ontwikkelen en uit te voeren beleid.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Per adviesgesprek: 1½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Na inventariseren van de bestaande situatie wordt een afspraak gemaakt voor het adviesgesprek. Meestal is dat een face-to-face contact op afspraak, soms blijft de advisering beperkt tot een telefonisch of e-mail contact.

Een vraag om een advies over een beleidskwestie komt meestal voort uit een situatie die in de praktijk tot problemen heeft geleid. Het kan ondermeer gaan om gesignaleerde overlastproblematiek door bewoners in een bepaalde gemeente of bijvoorbeeld het verzoek van een coffeeshop om zich in een bepaalde gemeente te vestigen. Het ontwikkelen van een beleid met betrekking tot alcohol- en druggebruik is meestal een langer traject en is niet klaar na een of twee gesprekken. Belangrijk is dat Preventie actief contact blijft onderhouden met de betreffende doelgroep over de voortgang van het te ontwikkelen beleid. Zonodig kan er ook deskundigheidsbevordering aangeboden worden om de inhoudelijke voorwaarden te vervullen die nodig zijn voor de doelgroep om een gedegen beleid te maken.

In het kader van een breed opgezet project, waarin zowel voorlichting, signalering en/of regelgeving wordt aangeboden kan ook sprake zijn van ongevraagd advies aan de doelgroep. Voorlichtingsactiviteiten richting coffeeshops hebben bijvoorbeeld meer effect als ook de gemeente een duidelijk en consistent coffeeshopbeleid voert, dat verantwoord gebruik stimuleert.

Middelen en materialen:

Presentatiemap IrisZorg, andere relevante materialen op verzoek.

18. PEER EDUCATIE (UNITY GELDERLAND)

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsgesprekken over alcohol en/of drugs met de nadruk op informatieoverdracht en attitudevorming.

Doelgroep:

Jongeren die een evenement of feest bezoeken.

Doelen:

- Jongeren zijn op de hoogte van de meest voorkomende middelen en verslaving.
- Jongeren zijn op de hoogte waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Jongeren zijn bekend met IrisZorg.
- Jongeren zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot middelen.
- Jongeren kunnen een eigen mening formuleren met betrekking tot het thema genotmiddelen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Oriënterend gesprek met organisatie: 1-2 uur.

Aanwezigheid tijdens evenement/feest (afhankelijk van de vraag van de organisatie).

Werkwijze en voorwaarden:

Als een organisatie van feesten en festivals, horeca, jongerenwerk en/of scholen geïnteresseerd zijn in voorlichting voor en door jongeren, kan contact worden gezocht met Unity Gelderland. Ook kan het zijn dat Unity zelf contact legt met een organisatie van een evenement of feest. Tijdens een oriënterend gesprek worden afspraken gemaakt over het thema van de voorlichting, tijdstip van voorlichting, de hoeveelheid peers en het materiaal dat gebruikt wordt.

Unity is een vrijwilligersproject, voor en door jongeren uit de dance-scene. Op dance-evenementen, party's en in clubs wordt objectief en 'open-minded' voorlichting gegeven aan bezoekers over veilig(er) gebruik van alcohol en andere drugs. Vaak gebeurt dat aan de hand van gesprekken, bespreken van quizjes en uitdelen van voorlichtingsmateriaal.

Belangrijkste kernpunten: eigen verantwoordelijkheid en het verminderen van risico's door verspreiding van kennis. De jongeren die voorlichting geven (de 'peers') worden opgeleid door IrisZorg of andere instellingen voor verslavingszorg. Het kan zijn dat peers die aangesloten zijn bij Unity buiten Gelderland ook ingezet worden in onze regio. Unity wordt gesteund door de verslavingszorginstellingen: Jellinek, Parnassia, Novadic Kentron, Centrum Maliebaan, Bouman GGZ, Brijder en IrisZorg. Voor Gelderland wordt vanuit IrisZorg gekozen om met peers ook aan te sluiten bij de diverse alcoholmatigingsprojecten en andere jongerenactiviteiten dan enkel de dance-scene.

Middelen en materialen:

Voorlichtingsmateriaal, quizjes, pennen, gadgets, eventueel standplek.

19. JONGEREN, MIDDELEN EN SEKSUALITEIT

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Kortdurende interactieve voorlichting/training aan jongeren over middelengebruik en seksualiteit.

Doelgroep:

Jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar met kennis en/of ervaring op het gebied van middelengebruik en seksualiteit, waarbij een zekere kwetsbaarheid of risico verondersteld mag worden.

Doelen:

- Jongeren kunnen de effecten van de meest voorkomende uitgaansmiddelen benoemen.
- Jongeren kennen de 7 meest voorkomende SOA's.
- Jongeren kunnen hun mening over seksualiteit en middelgebruik verwoorden.
- Jongeren kunnen aangeven welke grenzen zij hanteren en waarom.
- Jongeren kunnen een condoom omdoen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Adviesgesprek (inventarisatie probleem, doelgroep, behoefte): 1-2 uur.

Voorlichting/training: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Naast kennisoverdracht van middelen en SOA, wordt ingegaan op de invloed van middelen op seksuele beleving, libido en het stellen, of bewaken van je eigen grenzen en de vaardigheden die hierbij nodig zijn. Achtereenvolgens komen aan bod:

- (Uitgaans)middelen en effecten t.a.v. seksualiteit.
- Soa-Top 7.
- Stellingen (visie en houding).
- Grenzen (Who's the Boss).
- Vaardigheden (waaronder condoomgebruik).

Er is ruimte voor discussie, vaardigheidstraining en distributie van info- en preventiemateriaal (bijv. condooms).

De groep bestaat uit maximaal 15 jongeren.

Als randvoorwaarde dient de eigen begeleiding aanwezig te zijn. Dit dient niet alleen voor de bewaking van de structuur/orde, maar geeft ook de mogelijkheid om de terugkoppeling in het evaluatiegesprek te maken.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, Love-box, condooms en folders (zowel middeleninformatie als SOA).

20. VOORLICHTINGSBIJEENKOMST 'INTERNET EN GAMEN'

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst voor intermediairs waarin informatie wordt gegeven over de verschillende vormen van internet en gamen, over de risicofactoren en over de signalen van compulsief internet en gamen.

Doelgroep:

Intermediairs die werken met jongeren, zoals jongerenwerkers, docenten en hulpverleners. Ook geschikt als voorlichting tijdens een ouderavond.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis van internet en gamen.
- Deelnemers hebben kennis van de risicofactoren en de signalen van compulsief internet en gamen.
- Deelnemers hebben inzicht in de achtergrond van het internetten en gamen door jongeren.
- Deelnemers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft m.b.t. preventie, hulpverlening en zorg en waar men zich het beste toe kan wenden met vragen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

De voorlichting duurt maximaal 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In deze voorlichtingsbijeenkomst wordt ingegaan op wat er tot nu toe bekend is over internetgebruik. Het gaat hierbij om cijfers over internetgebruik; soorten internetgebruik; het verschil in internetgebruik tussen jongens/mannen en meisjes/vrouwen en in opleidingsniveau; wat zijn risicofactoren voor compulsief internetgebruik en wat zijn de signalen. Aan de hand van beeldmateriaal krijgt u een indruk van gamen en wat gamen zo aantrekkelijk maakt. Daarnaast wordt er stilgestaan bij tips voor opvoeders, handige websites en doorverwijzingsmogelijkheden. Accent ligt op informeren en beeldvorming. Mogelijk vervolg is de cursus *Motiverende gespreksvoering* (product 49).

Voorwaarde

Minimaal 10 deelnemers, maximaal 15.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie (en hand-outs); beeldmateriaal en info over relevante websites en de Griffithsvragenlijst als hulpmiddel om te kunnen signaleren.

21. BE SMART PARTY

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Enmalige groepsgewijze thematische voorlichtingsbijeenkomst met de nadruk op informatieoverdracht en attitudevorming. Uitgevoerd door een spelcircuit met als boodschap 'Be Smart'; ga verstandig om met alcohol, drugs en gokken. Deze bijeenkomst wordt gegeven binnen bestaande kaders, zoals jongerencentra, buurthuizen of op scholen.

Doelgroep:

Einddoelgroep van jongeren en intermediairen jongerendoelgroep (de zgn. peers) tussen 12-18 jaar.

Doelen:

- Jongeren geven voorlichting over alcohol, drugs en gokken aan leeftijdsgenoten.
- Jongeren vergroten hun kennis over alcohol, drugs en gokken op een afwisselende en creatieve manier.
- Jongeren leren elkaar aan te spreken op het gebruik van alcohol, drugs en gokgedrag.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Enmalige bijeenkomst 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Jongerencentra, scholen, buurtcentra, instellingen voor jeugdhulpverlening kunnen een Be Smart Party aanvragen. In gesprek met een aanvrager wordt het probleem geïnventariseerd. Als er gekozen wordt om op alternatieve en speelse wijze voorlichting te geven aan een groep jongeren die vermoedelijk experimenteert met middelen, kan een Be Smart Party worden ingezet. Door een spelcircuit nemen de jongeren actief deel aan de voorlichting. In de diverse spelvormen komen kennis over alcohol, drugs en gokken aan bod. Ook is er specifiek aandacht voor de eigen houding van de jongeren t.a.v. de middelen. Boodschap is steeds 'Be Smart', ga verstandig om met alcohol drugs en gokken.

Een groep van 5 vrijwilligers (meestal peers of jongerenwerkers) wordt ingezet als begeleiding bij de uitvoer van diverse activiteiten. Voorbeelden van spellen in het spelcircuit zijn: hints, het verboden woord, glaasje stapelen, bibberspiraal en het Alcohol- en drugsbrein.

Na afloop kan er eventueel een follow-up plaatsvinden waarbij aan bod komt of de jongeren wat hebben opgestoken en of er nog aanvullende voorlichting nodig is.

Middelen en materialen:

- Draaiboek.
- Diverse materialen om het interactieve programma uit te voeren.
- Er zijn verschillende werkvormen/spellen die naar keuze kunnen worden ingezet: het bibberspiraal, dartbord, tafelvoetbalspel, het ganzenbordspel, (dit bevat naast kennisvragen verschillende categorieën: de 'het verboden woord', 'hints', 'pictionary').
- Peers/jongerenwerkers die vrijwillig als Be Smart team meehelpen met de uitvoering van de diverse activiteiten.

22. ALCOHOLSTAND TIJDENS TOERNOOI

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Tijdens een jeugdtoernooi is IrisZorg aanwezig met een stand met info over alcohol voor aanwezige jongeren en eventueel hun ouders. Een preventiewerker neemt quizjes af en er staat een sprekende computer die jongeren op hun alcoholkennis test.

Doelgroep:

Jeugdleden en hun ouders van sportverenigingen.

Interventies:

Een informatiestand waar met diverse materialen voorlichting en informatie over alcohol wordt verstrekt aan bezoekers van de stand.

Doelen:

- Bezoekers vergroten hun kennis over alcohol op een afwisselende creatieve manier.
- Bezoekers stimuleren in hun informatiezoekgedrag over alcohol.
- Bezoekers vormen een eigen mening over het eigen alcoholgebruik/worden zich bewust van hun eigen drankgebruik en dat van anderen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Standhouden gedurende afgesproken aantal uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Een organisatie/sportvereniging benadert IrisZorg met de vraag om aanwezig te zijn met een stand. De ervaring van IrisZorg leert dat op een druk bezocht evenement als een toernooi een stand een echte publiekstrekker is. Er kunnen daardoor veel mensen bereikt worden met informatie over alcohol.

Middelen en materialen:

Stand, standmateriaal, folders, quizjes, DIVO (quizcomputer).

23. JEUGDBIJEENKOMST IN SPORTKANTINE

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst over alcohol voor de jeugd van een sportvereniging.

Doelgroep:

Jeugdleden van sportverenigingen.

Doelen:

- Jongeren vergroten hun kennis over alcohol op een afwisselende creatieve manier.
- Jongeren stimuleren in hun informatiezoekgedrag over alcohol.
- Jongeren vormen een eigen mening over het eigen alcoholgebruik/worden zich bewust van hun eigen drankgebruik en dat van anderen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Eenmalige bijeenkomst van 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Het programma van een jeugdbijeenkomst bestaat uit 3 workshops van 45 minuten. De jongeren worden in 3 groepen verdeeld en rouleren in 3 verschillende ruimten (ervaring: workshops in kleedkamers houden kan goed werken door intieme sfeer). In de 3 workshops komt het volgende aan bod:

- Een ervaringsdeskundige vertelt uit eigen ervaring over de combinatie sport en alcohol.
- Een korte pakkende speelfilm over alcohol met discussievragen achteraf.
- Een preventiewerker van IrisZorg geeft alcoholinformatie aan de hand van een quiz met prijzen.

Het is wenselijk dat tijdens de bijeenkomst de trainers/jeugdleiders aanwezig zijn en eventueel als begeleider bij een workshop deelnemen. Aanwezig zijn en deelnemen geeft jongeren later de ruimte om vragen te stellen of met het team in gesprek te gaan.

N.b. Een ouderavond voor de ouders/volwassenen binnen de vereniging (bijv. een week later) sluit erg goed aan op deze bijeenkomst (zie product 24).

Middelen en materialen:

Ervaringsdeskundige, video Roes, folders.

Voor sportvereniging: cadeaubon voor vrijwillige ervaringsdeskundige van minimaal 20 euro.

24. OUDERBIJEENKOMST IN SPORTKANTINE

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst over alcohol voor ouders (en andere betrokken volwassenen) van sportende jeugd.

Doelgroep:

Ouders van sportende jeugd.

Doelen:

- Ouders zijn op de hoogte van de risico's van alcohol.
- Ouders zijn op de hoogte waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Ouders zijn bekend met IrisZorg.
- Ouders zijn zich bewust van hun eigen gedrag m.b.t. alcohol en de invloed hiervan op jongeren.
- Ouders kunnen het thema alcohol bespreekbaar maken in de opvoeding.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Inhoud ouderavond:

- Informatie over alcohol, de feiten.
- Discussiestellingen.
- Opvoedingstips.

Aanbevolen wordt dat de sportclub zelf onder de ouders werft. Sluit erg goed aan op een bijeenkomst voor de jeugd (zie product 23). Zeker als deze bijeenkomst daardoor wordt voorafgegaan, blijkt een redelijk groot aantal ouders op de ouderavond te verschijnen. Ook bij deze bijeenkomst voor ouders is het goed als ook de trainers/jeugdleiders hun gezicht op deze avond laten zien.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, stellingen, quiz, folders (bijv. folder *J/M voor Ouders*).

25. VOORLICHTINGSBIJENKOMST VOOR BESTUREN, TRAINERS EN BARPERSONEEL

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsbijeenkomst voor besturen, trainers en barpersoneel van verschillende sportverenigingen.

Doelgroep:

Besturen, trainers en barpersoneel van sportverenigingen.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis over alcohol en de invloed daarvan op de jeugd.
- Betrokkenen van sportverenigingen zijn zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij als vereniging hebben t.a.v. alcoholgebruik en alkoholschenken bij de jeugd.
- Betrokkenen van sportverenigingen zijn bereid na te denken over het alcoholbeleid dat zij als sportvereniging(en) hebben en (uit)voeren.
- Deelnemers formuleren gezamenlijke doelstellingen ten aanzien van alcoholbeleid.
- Het bereiken van eenheid in regels ten aanzien van alcohol bij verschillende verenigingen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In deze voorlichtingsbijeenkomst wordt - desgewenst na een stukje kennisoverdracht – aan de hand van stellingen een discussie aangegaan over bijvoorbeeld wat te doen met volwassenen die drank halen voor minderjarigen, wel/ geen biertraktatie door trainer na een gewonnen wedstrijd, drinken trainers wel/niet in het bijzijn van minderjarigen etc. Als publiekstrekker kan eventueel een bekende (lokale) voetballer/scheidsrechter worden uitgenodigd die het doel van de bijeenkomst onderstreept op eigen wijze.

Een gemeente die het alcoholbeleid binnen de sport van belang vindt, kan alle besturen/trainers en barpersoneel van sportverenigingen uitnodigen op een centrale locatie. Ook kan het nuttig zijn de samenwerkingsmogelijkheden met andere gemeenten te exploreren. De gemeente is tijdens de bijeenkomst aanwezig en neemt desgewenst ook deel aan de discussie.

Na afloop van de bijeenkomst kan men kiezen om gezamenlijk een convenant te ondertekenen waarin de intenties voor inzet t.b.v. alcoholmatiging vastgelegd worden. Ook kan dit ingevuld worden met andere afspraken die men gezamenlijk aangaat.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, quiz, stellingen, folders, voorbeeld alcoholbestuursreglement.

26. INSTRUCTIE VERANTWOORD ALCOHOLSCHENKEN (IVA)

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

De IVA (*Instructie Verantwoord Alcohol schenken*) is een cursus voor barvrijwilligers van paracommerciële instellingen, zoals buurt- en clubhuizen en sportkantines. Barvrijwilligers worden getraind in verantwoord alkoholschenken.

Doelgroep:

Barvrijwilligers van paracommerciële instellingen, zoals sportverenigingen, jongerenwerk, buurthuizen.

Doelen:

- Barvrijwilligers weten meer over de effecten en risico's van alcohol.
- Barvrijwilligers weten meer over de relevante wetten.
- Stimuleren van een adequate houding bij het omgaan met riskant alcoholgebruik.
- Stimuleren van een adequate houding bij onwelkom aankoopgedrag.
- Reductie van het schenken van alcohol aan jongeren.
- Voorkomen van risicovolle of vervelende incidenten.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Instructie/voorlichtingsbijeenkomst: 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De IVA kan op locatie worden aangeboden.

Hierdoor kan de cursusinhoud goed aansluiten op de vereniging en is er ruimte in te gaan om de praktijk van de deelnemers. Bovendien is er meer draagvlak voor beleid en kunnen er meteen afspraken worden gemaakt.

De cursus bestaat uit de volgende onderdelen:

- Kennisoverdracht d.m.v. van een quiz over alcohol.
- Kennis over de Drank- en Horecawet en het model Alcoholbestuursreglement.
- Oefening leeftijdscontrole: door middel van tonen van foto's van jongeren maken cursisten een inschatting: schenken of weigeren.
- Oefening weigeren om alcohol te schenken door het naspelen van praktijksituaties.

Voorwaarden voor deelname:

Er wordt geen alcohol geschonken tijdens de bijeenkomst.

Het maximum aantal deelnemers is 18.

Minimale leeftijd deelnemers is 16 jaar.

Het verdient aanbeveling de IVA uit te voeren in samenspraak met de gemeente.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie (Trimbos-instituut), foldermateriaal, certificaat.

27. DRUGS INFORMATIE EN MONITORING SYSTEEM

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Testservice voor consumenten van (uitgaans)drugs t.b.v. het vaststellen van aanwezige stoffen en kwaliteit en werkzaamheid van de drugs, gekoppeld aan informatieverstrekking m.b.t. drugsgebruik.

In Arnhem, Nijmegen is het mogelijk één keer per week pillen, poeders of vloeistoffen te laten testen. In Ede is een inleverpunt. De kans op nadelige gevolgen voor de consument kunnen hierdoor verkleind worden.

Doelgroep:

Consumenten van drugs (alleen cannabisproducten worden niet geanalyseerd)
N.B.: DIMS is niet bedoeld voor dealers van drugs.

Doelen:

- Consument heeft informatie over samenstelling en dosering van de door hem/haar aangeboden drugsmonsters.
- Consument krijgt op verzoek informatie en advies over de werking en risico's van drugs.
- Betrokken medewerker verzamelt informatie over de actuele ontwikkelingen op de drugsmarkt.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

De testservice in Arnhem is wekelijks geopend op donderdag van 17.30 tot 19.00 uur.
De testservice in Nijmegen is wekelijks geopend op donderdag van 17.00 tot 20.00 uur.
Het inleverpunt in Ede is wekelijks geopend op woensdag van 17.00 tot 18.00 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Een consument levert per keer maximaal 3 drugsmonsters (pil, poeder of vloeistof) aan. Tester geeft uitleg en probeert samenstelling en dosering van het drugsmonster na te gaan aan de hand van diverse kenmerken door middel van een uitgebreid bestand. Indien het niet op de herkeningslijst wordt gevonden kunnen de drugs ter analyse naar het laboratorium worden opgestuurd. Door de DIMS testservice wordt een meer verantwoord omgaan met drugs bevorderd, zodat de nadelige gevolgen voor de consument verkleind worden.

Het middelengebruik in Nederland is aan verandering onderhevig. Met gebruik van de gegevens van de testservice kunnen trends in het drugsgebruik vastgesteld worden.

Omdat DIMS-medewerkers tijdelijk drugs in hun bezit hebben is een Opiumverlof nodig. Dit wordt jaarlijks door IrisZorg bij het Ministerie van WVS aangevraagd. Het Trimbos-instituut verzorgt de Coördinatie van DIMS en de (chemische) analyse van drugsmonsters.

Middelen en materialen:

Twee medewerkers: gecertificeerd tester en achterwacht.
Computer met internetverbinding.
Werkruimte met divers materiaal om drugs te testen (o.a. zuur, meetinstrumenten, weegschaal).
Folders.

28. INFOCARDSVERSPREIDING IN UITGAANSLEVEN

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Verspreiden van informatie over alcohol en drugs en uitgaan voor uitgaanders, door middel van infocards in displays in cafés, disco's.

Doelgroep:

Einddoelgroep: uitgaanspubliek.

Intermediaire doelgroep: horeca/uitgaansgelegenheden.

Doelen:

- Het verhogen van de kennis over genotmiddelen bij uitgaanspubliek.
- Het bevorderen van verantwoord gebruik van alcohol en drugs onder het uitgaanspubliek.
- Het voorkomen van problematisch gebruik van genotmiddelen bij uitgaanspubliek.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Kennismaking face to face in uitgaansgelegenheden, verder telefonisch contact of mailcontact voor vragen en bestellingen.

Werkwijze en voorwaarden:

Er vindt minimaal 1 voorbereidingscontact plaats met de gelegenheid, waar de infocards komen te staan of te hangen. Daarna kan materiaal worden besteld en per post worden toegestuurd.

Middelen en materialen:

Infocards, displays.

29. FOLDERVERSPREIDING IN COFFEESHOPS

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Informatieverstrekking over cannabisgebruik door middel van verspreiding van folders in coffeeshops.

Doelgroep:

Einddoelgroep: coffeeshop bezoekers, jongeren tussen de 12 en 24 jaar die in hun vrije tijd cannabis gebruiken.
Intermediaire doelgroep: coffeeshoppersoneel/-eigenaren.

Doelen:

- Het verhogen van de kennis over cannabis.
- Het stimuleren van het verantwoord omgaan met cannabis.
- Het voorkomen van problematisch gebruik van cannabis.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Bezoek per coffeeshop: 10-60 minuten.

Werkwijze en voorwaarden:

Bij voorkeur 2x per jaar wordt een ronde langs de deelnemende coffeeshops gemaakt. Hierbij wordt geïnventariseerd of er nog behoefte is aan de folders en worden zo mogelijk folders achtergelaten. Vaak wordt de ronde door een preventiewerker en een medewerker van het jongerenteam/straathoekwerk uitgevoerd.

Middelen en materialen:

Folders over cannabis(gebruik).

30. CURSUS BARCODE

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Cursus voor barpersoneel, waarin kennis en informatie wordt verstrekt en vaardigheidstraining wordt gegeven. Een tool voor de ondernemer en zijn personeel.

Doelgroep:

Al het horecapersoneel: barman/vrouw, portier, en horecaondernemer/bedrijfsleider.
Voor personeel van clubs, discotheken en poppodia, maar ook voor danscafés, themacafés en andere gelegenheden waar jongeren van 18-26 jaar komen.

Doelen:

- Personeel kan riskant middelengebruik herkennen en weet wat te doen om incidenten te voorkomen.
- Personeel communiceert tijdig onderling over risicosituaties.
- Meer veiligheid voor horecapersoneel en gasten.
- Een beter imago voor de horecaondernemer.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Cursus van 1 of 2 bijeenkomsten van 3 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Het Trimbos-instituut heeft in samenwerking met Koninklijke Horeca Nederland een cursus ontwikkeld: de cursus *Barcode*. De cursus bestaat uit een vast gedeelte en vier keuzeblokken waar een horecaondernemer op basis van behoefte er twee kan uitkiezen. Deze keuze wordt in een voorgesprek met de horecaondernemer gemaakt. De horecaondernemer heeft een actieve rol; hij/zij is verantwoordelijk voor het alcohol- en drugsbeleid binnen de horecaonderneming. Daarnaast biedt hij/zij ondersteuning bij het in praktijk brengen van het geleerde.

Uitgangspunt van *Barcode* is een 'cursus-op-maat'. De cursusleider gebruikt de informatie uit het voorgesprek over de situatie in de horecaonderneming en de praktijkervaringen van de cursisten om de cursus vorm te geven. De basis is als volgt:

- Inleiding op de cursus.
- De professional in de horeca; wetgeving, bedrijfsbeleid en de verschillende rollen van horecapersoneel.
- Drugs, alcohol en veilig uitgaan.
- Twee keuzeblokken; kiezen uit drugsgebruik en dealen, minderjarige, alcohol en overmatig alcoholgebruik.

Wil de horecaondernemer een cursus met alle keuzeblokken, dan kan de preventiewerker ook een cursus van twee keer 3 uur aanbieden.

Na afloop van de cursus ontvangt iedere cursist een certificaat.

Middelen en materialen:

Lesmateriaal cursus *Barcode*, draaiboek.

31. CURSUS 'GOED GASTHEERSCHAP' COFFEESHOPPERSONEEL

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Omschrijving:

Cursus voor eigenaars en medewerkers van een coffeeshop. Deze coffeeshopcursus ligt in het verlengde van de horecacursus Sociale Hygiëne (SHV).

Doelgroep:

Coffeeshophouders en -medewerkers met als einddoelgroep de bezoekers van coffeeshops.

Doelen:

- Verdere professionalisering van de cannabisbranche.
- Meer uniforme werkwijze van coffeeshops ten aanzien van het verstrekken van informatie over cannabisgebruik (incl. mogelijke risico's).
- Coffeeshoppersoneel vergroot kennis over cannabis en andere genotmiddelen. Hiermee wordt het draagvlak voor preventie van riskant cannabisgebruik groter.
- Coffeeshoppersoneel weet wat probleemgebruik en afhankelijkheid is ten aanzien van middelengebruik.
- Coffeeshoppersoneel herkent probleemgebruik en afhankelijkheid van cannabis
- Coffeeshoppersoneel is op de hoogte van de werkwijze van IrisZorg en weet welke samenwerking mogelijk is.
- Coffeeshoppersoneel is op de hoogte van wetten, regelgeving (Opiumwet, AHOJG-criteria) en bedrijfsbeleid.
- Coffeeshoppersoneel is op de hoogte van wat 'goed gastheerschap' inhoudt en heeft oefensituaties ervaren om hieraan bij te kunnen dragen (stimuleren van een professionele beroepshouding).
- Deskundigheidsbevordering t.a.v. Eerste Hulp Bij Drugsongelukken (EHBD).

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Cursus 4 dagdelen van 3 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Door kennisoverdracht, training gespreksvaardigheden, meningsvorming en discussie komt in de cursus het volgende aan bod:

- Middelenkennis, met name cannabis, herkennen van probleemgebruik en afhankelijkheid.
- Goed gastheerschap; o.a. ten aanzien van de veiligheid en gezondheid van de coffeeshopbezoeker en de verschillende rollen van coffeeshoppersoneel.
- Eerste Hulp Bij Drugsongelukken (EHBD).
- Wetten, regelgeving en bedrijfsbeleid.
- Communicatie; gespreksmodellen oefenen. Bijvoorbeeld, hoe verkoop je 'nee'?
- De werkwijze van IrisZorg en de mogelijkheden van samenwerking en doorverwijzen (bijv. straathoekwerk/veldwerk).

Een aantal gemeenten heeft de cursus verplicht gesteld voor alle medewerkers van de coffeeshops binnen hun gemeente. IrisZorg organiseert, bij voldoende deelname, jaarlijks een cursus voor het hele werkgebied.

Middelen en materialen:

Als basis wordt het draaiboek *Goed gastheerschap coffeeshoppersoneel* gebruikt, dat naar behoefte en omstandigheden wordt aangepast.

32. TRAINING 'EERSTE HULP BIJ DRANK- EN DRUGSINCIDENTEN IN HET UITGAANSCIRCUIT' (EHBD-U)

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

(Vaardigheids)Training voor personeel van uitgaansgelegenheden, die te maken hebben met drugsgebruik. Kennis van drugs en acute drugsgerelateerde beelden staan centraal om de risico's met betrekking tot drugsgerelateerde ongevallen (overdosis, vergiftiging) zo veel mogelijk te beperken.

Doelgroep:

Intermediaire doelgroep: personeel van uitgaansgelegenheden (bijvoorbeeld portiers), politie, beveiligingsambtenaren en andere intermediairs die in aanraking kunnen komen met uitgaanspubliek.

Einddoelgroep: Uitgaanspubliek.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis van uitgaansdrugs.
- Deelnemers kunnen drugsgerelateerde ongevallen herkennen.
- Deelnemers weten hoe zij moeten handelen als zij drugsgerelateerde ongevallen tegenkomen.
- Deelnemers kunnen middelengerelateerde ongevallen voorkomen en/of de schade beperken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Training: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Inhoud training:

- Kennisoverdracht: kennis lichamelijke risico's van uitgaansdrugs, bespreken stellingen.
- Vaardigheidstraining: voorkomen van drugsgerelateerde ongevallen (voorlichting en inrichting gelegenheid).
- Hoe te handelen bij drugsgerelateerde ongevallen.
- Distributie van voorlichtingsmateriaal.

De eigenaar of bedrijfsleider is bij de training aanwezig. Deze zorgt niet alleen voor de bewaking van de orde/structuur, maar geeft tijdens de cursus aan welke maatregelen er binnen het bedrijf zijn genomen of worden genomen om drugsgerelateerde ongevallen te verminderen.

De groep bestaat uit maximaal 15 personen.

Middelen en materialen:

In het draaiboek staan te gebruiken middelen en materialen beschreven.

33. MIDDELENINFORMATIECURSUS (MIC) VOOR JONGERENWERKERS

Setting: Vrije tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Cursus voor jongerenwerkers, gericht op kennisoverdracht. Jongerenwerkers worden geïnformeerd over de effecten en risico's van de bekendste (uitgaans)middelen, gokken en gamen en getraind in het doelgericht in gesprek gaan en in gesprek blijven over het middelengebruik bij einddoelgroep.

Doelgroep:

Jongerenwerkers die beroepsmatig in hun werk geconfronteerd worden met een einddoelgroep die met middelen experimenteren of middelen riskant gebruiken.

Doelen:

- Jongerenwerkers hebben kennis over psychische en fysieke effecten en risico's van de meest gebruikte middelen en gokken/gamen (ondermeer de definiëring van het begrip 'genotmiddel'; middelenkennis; de hoofdeffecten van de middelen en wat zegt de wetgeving).
- Jongerenwerkers hebben inzicht in de achtergrond(en) van gebruik (ondermeer de definiëring van het begrip 'verslaving'; de diverse zienswijzen op verslaving; de relatie tussen afhankelijkheid en tolerantie; en de wijzen, de redenen, de betekenis en de te onderscheiden fasen van gebruik).
- Jongerenwerkers zijn in staat adequaat riskant gebruik en gedrag van de einddoelgroep te signaleren én bespreekbaar te maken.
- Jongerenwerkers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft met betrekking tot preventie en de diverse vormen van hulpverlening.
- Jongerenwerkers weten waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Jongerenwerkers zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot middelengebruik en gokken/gamen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Tweedaagse cursus van 4 x 3 uur (of 4 losse dagdelen van 3 uur of één hele dag en 2 dagdelen). Tussen dag 1 en 2 of tussen dagdeel 2 en 3 dient minstens 1 week te zitten in verband met de huiswerkopdracht. Naast de standaard MIC is ook een MIC-op-maat mogelijk, die bestaat uit 2 of 3 dagdelen.

Werkwijze en voorwaarden:

De cursus heeft een informatieve en praktische opzet, al dan niet in interactieve vorm met discussie, rollenspel en vaardigheidstraining. Er wordt qua inhoud rekening gehouden met de specifieke wensen van de instelling of organisatie. De presentaties worden afgewisseld met spelvormen, oefeningen, discussies en beeldmateriaal. Daarnaast is er ruimte voor het uitwisselen van eigen ervaringen indien van toepassing. Het onderdeel motiverende gespreksvoering wordt eventueel besproken met behulp van tevoren ingediende casussen.

De cursus wordt soms uitgevoerd met een hulpverlener van IrisZorg: de aandachtsfunctionaris jongeren uit de betreffende regio (i.v.m. informatie met betrekking tot eventuele toeleiding tot de hulpverlening of zorg). Ook kan gebruik worden gemaakt van een ervaringsdeskundige.

Voorwaarde: minimaal MBO-niveau. Groepsgrootte 8-15 cursisten.

Middelen en materialen:

Middelenkoffer, Powerpointpresentatie, hand-outs, presentatiemap IrisZorg, divers foldermateriaal over middelen.

34. BOETE OF KANSKAART - LEERSTRAF ALCOHOL

Setting: Vrije Tijd

Algemene gegevens

Beschrijving interventie:

Interventie in de vorm van voorlichtingsbijeenkomsten voor opvoeders en jongeren, in het kader van een Haltafdoening. Jongeren die onder invloed van alcohol een Haltwaardig delict hebben gepleegd, kunnen in plaats van een boete een pedagogische maatregel opgelegd krijgen door bureau Halt. Deze pedagogische maatregel is de leerstraf *alcohol, verplichte voorlichting over alcohol voor jongeren*.

Doelgroep:

Jongeren tussen de 12 en 18 jaar (en hun ouders), die onder invloed van alcohol een delict hebben gepleegd.

Doelen:

Leerstraf alcohol, voorlichting over alcohol voor jongeren:

- De jongere heeft inzicht in zijn alcoholgebruik.
- De jongere kent de effecten en risico's van alcohol ten aanzien van zijn gezondheid en gedrag.
- De jongere kent zijn voor- en nadelen van zijn manier van alcoholgebruik.
- De jongere heeft een besluit genomen met betrekking tot zijn toekomstig alcoholgebruik en kan dit besluit motiveren.
- De jongere heeft nagedacht over hoe het besluit uit te voeren en is bereid het besluit te realiseren.

Informatiebijeenkomst voor opvoeders:

- Opvoeders kennen het doel en de werkwijze van de leerstraf.
- Opvoeders weten meer dan vooraf over alcohol en alcohol in het kader van de opvoeding.
- Opvoeders zijn zich bewust van de risico's van alcoholgebruik bij jongeren en stimuleren verantwoord alcoholgebruik bij hun kind.
- Opvoeders hebben het voornemen hun kind te ondersteunen in het realiseren van het genomen besluit ten aanzien van het toekomstig alcoholgebruik van hun kind.
- Opvoeders zullen vaker en meer informatie zoeken over alcohol, jongeren en opvoeding op internet.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

De leerstraf alcohol voor jongeren: 2 bijeenkomsten van ieder 2½ uur, huiswerkopdrachten en een telefonisch contactmoment.

De informatiebijeenkomst voor opvoeders: een eenmalige bijeenkomst van 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Het traject van de Haltafdoening verloopt in het kort als volgt:

1. Proces verbaal van de politie.
2. Politie verwijst naar Halt.
3. Halt voert een gesprek en verwijst naar IrisZorg.
4. IrisZorg voert de leerstraf alcohol uit.

De leerstraf voor jongeren bestaat uit twee bijeenkomsten, huiswerkopdrachten en een telefonisch contactmoment met de trainer. Deelname is verplicht gesteld door bureau Halt, als alternatief voor een boete. Tussen de eerste en tweede bijeenkomst dient de deelnemer huiswerkopdrachten te maken en een telefonisch belafsprak met de trainer om onder andere de voortgang te bespreken.

Aan de leerstraf kunnen per keer minimaal 4 en maximaal 8 jongeren deelnemen. Vanaf 4 (tot 8) deelnemers worden er 2 trainers ingezet. Voorafgaand aan de bijeenkomsten voor de jongeren wordt voor opvoeders.

Deelname hieraan is op vrijwillige basis.

Gedurende het traject van de Haltafdoening hebben jongeren en hun opvoeders ook contact met andere instanties, zoals politie, OM en Halt.

Middelen en materialen:

Tijdens de bijeenkomsten worden de volgende materialen ingezet: alcoholkoffer, folders, flyers, kennistesten, werkkaarten.

Ten behoeve van de leerstraf zijn de volgende draaiboeken ontwikkeld:

- Draaiboek *Leerstraf Boete of Kanskaart* (over de praktische en inhoudelijke uitvoering van de leerstraf alcohol).
- Draaiboek *Boete of Kanskaart – Haltafdoening Boete of Kanskaart* (procesmatig, o.a. samenwerking tussen diverse partners).

Setting:Thuis

35. OUDERAVOND VOORTGEZET (SPECIAAL) ONDERWIJS 'DGSG'

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een eenmalige voorlichtingsbijeenkomst voor ouders.

De ouderavond is een onderdeel van *De gezonde school en genotmiddelen (DGSG)*. Dit is een preventieprogramma van het Trimbos-instituut voor het basis- en voortgezet onderwijs. Centraal in het programma staan de onderwerpen alcohol, roken en drugs.

Doelgroep:

Ouders van leerlingen van het voortgezet onderwijs; VMBO, HAVO, VWO en VSO.

Doelen:

- voorkomen dat leerlingen risicovol alcohol en/of drugs gaan gebruiken en uitstellen van het moment dat ze voor het eerst middelen gebruiken.
- Ouders hebben kennis over de effecten en risico's van verschillende middelen.
- Ouders hebben handvatten hoe hier mee om te gaan in de opvoeding.
- Ouders zijn zich bewust van hun eigen houding met betrekking tot middelengebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Vorbereidend contact: 1 uur.

Ouderavond: 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De aanvraag voor een ouderavond kan komen uit de school of via een ouder/ouderraad. Het thema van de avond wordt in overleg met de aanvrager vormgegeven. Voor de ouderavond kan gebruik worden gemaakt van verschillende presentatievormen. Een mogelijkheid is voor de ouderavond gebruik te maken de interactieve theatervoorstelling van theatergroep DNL.

De gezonde school en genotmiddelen is een integraal programma dat begin jaren negentig op initiatief van het Ministerie van VWS is ontwikkeld. Inmiddels is het uitgegroeid tot één van de meest succesvolle preventieprogramma's in het onderwijs. Het bestaat uit vier onderdelen:

- voorlichting aan leerlingen over genotmiddelen via een lessenserie, en digitaal op www.rokendrinkenendrugs.nl.
- voorlichting aan ouders en het betrekken van ouders bij voorlichting en begeleiding van leerlingen.
- beleid maken over hoe de school wil omgaan met middelengebruik en -handel op school, en een reglement daarover opstellen.
- signaleren en begeleiden van leerlingen met problematisch genotmiddelengebruik.

Dit wordt gedaan door het trainen van docenten, beleidsadvisering, het organiseren van ouderavonden en gastlessen. Bij *De gezonde school en genotmiddelen* is het belangrijk dat de activiteiten in samenhang worden uitgevoerd, zodat binnen de school op dezelfde manier wordt omgegaan met genotmiddelen. Onderzoek heeft namelijk uitgezonden dat dit leidt tot grotere effecten.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, draaiboek, middelenkoffer, alcoholkoffer, folders.

36. OUDERAVOND BASISONDERWIJS

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een ouderavond over alcohol en/of drugs in de opvoeding.

Doelgroep:

Ouders met kinderen op het basisonderwijs.

Doelen:

- Voorkomen dat leerlingen uit groep 7 en 8 alcohol en/of drugs gaan gebruiken en het uitstellen van het moment dat ze voor het eerst alcohol of andere middelen gaan gebruiken.
- Ouders hebben meer kennis over de diverse middelen.
- Ouders zijn zich bewust van de risico's van verschillende middelen.
- Ouders hebben handvatten hoe hier mee om te gaan in de opvoeding.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

- Voorbereidend contact: 1 uur.
- Ouderavond: 2½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In gesprek met de school wordt afgestemd waar de behoefte van school ligt. De werkwijze kan daardoor verschillend zijn. Veelal wordt er met stellingen gewerkt, een quiz gedaan en informatie gegeven over de verschillende middelen. Ook kan een discussie plaatsvinden, al dan niet in kleinere groepjes. Soms wordt samengewerkt met bijvoorbeeld het jongerenwerk of JEKK.

Middelen en materialen:

Folders, eventueel middelenkoffer/alcoholkoffer.

37. VOORLICHTINGSBIJENKOMST 'INTERNET EN GAMEN'

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst voor ouders waarin informatie wordt gegeven over de verschillende vormen van internet en gamen, over de risicofactoren en over de signalen van compulsief internet en gamen.

Doelgroep:

Ouders, maar ook bijvoorbeeld intermediairs die werken met jongeren, zoals jongerenwerkers, docenten en hulpverleners.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis van internet en gamen.
- Deelnemers hebben kennis van de risicofactoren en de signalen van compulsief internet en gamen.
- Deelnemers hebben inzicht in de achtergrond van het internetten en gamen door jongeren.
- Deelnemers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft m.b.t. preventie, hulpverlening en zorg en waar men zich het beste toe kan wenden met vragen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

De voorlichting duurt maximaal 2½ uur

Werkwijze en voorwaarden:

In deze voorlichtingsbijeenkomst wordt ingegaan op wat er tot nu toe bekend is over internetgebruik. Het gaat hierbij om cijfers over internetgebruik; soorten internetgebruik; het verschil in internetgebruik tussen jongens/mannen en meisjes/vrouwen en in opleidingsniveau; wat zijn risicofactoren voor compulsief internetgebruik en wat zijn de signalen. Aan de hand van beeldmateriaal krijgt u een indruk van gamen en wat gamen zo aantrekkelijk maakt. Daarnaast wordt er stilgestaan bij tips voor opvoeders, handige websites en doorverwijzingsmogelijkheden. Accent ligt op informeren en beeldvorming. Mogelijk vervolg is de cursus *Motiverende gespreksvoering* (product 49).

Voorwaarde

Minimaal 10 deelnemers, maximaal 15.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie (en hand-outs); beeldmateriaal en informatie over relevante websites en de Griffithsvragenlijst als hulpmiddel om te kunnen signaleren.

38. PUBLIEKSCAMPAGNE 'ALCOHOL EN OPVOEDING'

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Landelijk worden door het Trimbos-instituut campagnes uitgezet die door de regionale instellingen voor Verslavingszorg worden uitgevoerd. Het thema van de publiekscampagne kan wisselen. Op dit moment richt de campagne zich op jongeren en hun ouders met het thema 'Alcohol en Opvoeding'.

In deze publiekscampagne wordt regiobreed gecommuniceerd over alcoholgebruik door jeugdigen met de ouders en opvoeders. Het is ondersteunend aan allerlei activiteiten.

Doelgroep:

Ouders en opvoeders.

Doelen:

- *Agenda setting:*
  - ouders/opvoeders zijn zich bewust van het probleem en vinden het belangrijk.
- Kennisoverdracht:
  - ouders weten dat kinderen teveel alcohol drinken.
  - ouders weten dat alcohol slecht is voor opgroeiende kinderen.
  - ouders kennen de negatieve effecten van een tolerante houding op het alcoholgebruik van hun kinderen.
  - ouders weten dat de meeste ouders de neiging hebben om het feitelijk alcoholgebruik van hun kinderen te onderschatten.
  - ze weten dat zij het alcoholgebruik van hun kinderen kunnen verminderen door of zelf het goede voorbeeld te geven, grenzen te stellen of met hun kinderen over alcohol te praten.
- *Attitude:*
  - ouders staan positief tegenover de campagneboodschap.
- *Informatiezoekend gedrag stimuleren:*
  - Ouders/opvoeders nemen de folder mee bij bibliotheek, supermarkt of gemeentehuis.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Afhankelijk van de gekozen interventie(s)/activiteiten.

Werkwijze en voorwaarden:

- Folderverspreiding.
    - Alle ouders met kinderen in de leeftijd van 12 tot 15 jaar krijgen een folder thuis gestuurd die aandacht geeft aan opvoedingsondersteuning bij alcoholgebruik. Het bereik van de folder is groter als de gemeente de afzender is. Folder: *J/M voor Ouders*.
    - Alle ouders in groep 7 die mee gaan naar het Preventief Gezondheidsonderzoek van de GGD ontvangen een folder over opvoedingsondersteuning bij alcoholgebruik tijdens het 3 minuten durende alcoholadvies. Folder: *J/M voor Ouders*.
    - Ook worden de folders in bibliotheken, gemeentehuizen en supermarkten neergezet. Mensen kunnen de folders hier halen. Vanuit de andere communicatiemiddelen worden mensen geattendeerd op de mogelijkheid om deze op te halen. Folder *J/M voor Ouders*.
  - Posterverspreiding.
  - Radiospots.
  - Artikelen op de gemeentepagina.
  - Kabelkrant.
  - Publieksactiviteit, bijv. een stand met informatie in supermarkten of op braderieën. Bezoekers worden hierbij bevraagd op hun kennis of mening ten aanzien van kinderen en alcohol drinken.
- Eventueel aanvullend: ludieke acties, gezondheidsmarkt, debat, inzet van de alcoholtentoonstelling van IrisZorg.

Middelen en materialen:

Folder: *J/M voor Ouders*, quizjes, persberichten, radiospots etc.

39. HOMEPARTY

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Voorlichtingsbijeenkomst voor opvoeders aan huis over opvoeding in relatie tot alcohol, drugs en gokken.

Doelgroep:

Moeilijk bereikbare ouders en/of opvoeders van kinderen tussen 10 en 18 jaar, zowel autochtoon als allochtoon.

Doelen:

- Ouders zijn op de hoogte van de meest voorkomende middelen en verslaving.
- Ouders weten waar ze meer informatie kunnen vinden.
- Ouders zijn bekend met IrisZorg.
- Ouders zijn zich bewust van hun eigen gedrag m.b.t. middelen.
- Ouders kunnen het thema genotmiddelen bespreekbaar maken binnen de opvoeding.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Eenmalige bijeenkomst van 2 uur.

Let op: als de werving van sleutelfiguren en ouders niet door IrisZorg wordt verzorgd, dient de organisatie rekening te houden met uren voor werving.

Werkwijze en voorwaarden:

De Homeparty wordt uitgevoerd volgens het concept van de Tupperware-party. De preventiewerker werft - via sleutelfiguren - ouders die als gastouder willen optreden en thuis een Homeparty willen organiseren. De sleutelfiguur is een professional uit bijv. het welzijnswerk, het sociaal cultureel werk, het onderwijs, de politie of de hulpverlening. De gastouder nodigt vrienden en bekenden uit die ook kinderen in de puberleeftijd hebben. Na afloop worden de deelnemers uitgenodigd op te treden als gastouder voor een volgende homeparty met weer andere deelnemers. Door dit sneeuwbaaleffect worden steeds meer ouders/opvoeders van de doelgroep bereikt. Met de ouders die hun huiskamer beschikbaar stellen wordt van te voren door de sleutelfiguur een aantal afspraken gemaakt. Ook de feitelijke inhoud van de homeparty wordt in overleg met de sleutelfiguur en de gastouder bepaald.

Voorwaarden voor deelname:

- Minimaal 5 en maximaal 12 deelnemers.
- De (gast)ouders hebben kinderen tussen de 10 en 18 jaar en zijn moeilijk te bereiken met activiteiten in een buurthuis of school.
- De gastouder is in staat andere ouders te werven en wordt niet door deze ouders geassocieerd met overmatig gebruik of gokken.

Middelen en materialen:

Koffer met middelen/alcohol, foldermateriaal, mand en onkostenvergoeding voor gastouder.

40. CURSUS 'ALCOHOL, DRUGS EN PUBERS'

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Cursus van 4 of 5 voorlichtingsbijeenkomsten van 2½ uur voor ouders van pubers.

Doelgroep:

Einddoelgroep: ouders/verzorgers van een kind en/of kinderen tussen de 12-18 jaar die ondersteuning willen bij de opvoeding wat betreft alcohol en drugs. De kinderen experimenteren wellicht met alcohol en drugs, maar hebben er geen problemen mee.

Ouders van kinderen die problematisch (hard)drugs gebruiken en/of met ernstige problematiek op meerdere leefgebieden kampen, worden doorverwezen naar de juiste hulpverlenende instanties.

Doelen:

- Ouders zijn beter geïnformeerd en daardoor beter in staat het onderwerp alcohol en drugs te bespreken.
- Ouders zijn vaardiger in het communiceren met hun kinderen, in het bijzonder wat betreft alcohol en drugs.
- Ouders zijn zich bewust van hun mogelijkheden om hun kinderen te begeleiden als er sprake is van middelengebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

4 bijeenkomsten van 2½ uur.

Bij voldoende belangstelling na afloop van de cursus een bezoek aan een coffeeshop dat 2 uur duurt.

Werkwijze en voorwaarden:

De cursus is bedoeld voor ouders van kinderen die experimenteel gebruiken. De onderwerpen die aan bod komen zijn:

- Alcohol en drugs: uiterlijk, werking en risico's.
- Alcohol en druggebruik door jongeren: wat gebruiken ze, hoeveel, waar en waarom.
- Omgaan met toekomstig alcohol- of druggebruik van het kind.
- Voorkomen van problemen.
- De eigen mening, waarden en normen van de ouder in de opvoeding van hun kind.

Tijdens de cursus ontvangen ouders schriftelijke informatie. De inhoud en de duur van de cursus kan op maat gemaakt worden.

Een cursus kan geïnitieerd worden door bijv. een school in het Voortgezet Onderwijs of de gemeente.

Groepsgrootte maximaal 15 personen. Deelnemers worden op alle bijeenkomsten verwacht.

Middelen en materialen:

Draaiboek cursus, koffer met middelen/alcohol, quiz, stellingen, beschrijvingen praktijksituaties, voorlichtingsmateriaal.

41. VOORLICHTINGSBIJEENKOMST 'WAT KAN IK VOOR JE INSCHENKEN?'

Setting: Thuis

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een praktische voorlichtingsbijeenkomst voor gastheren/-vrouwen met de focus op schenkgedrag. Het doel is om het rijden onder invloed van de gasten te voorkomen.

Doelgroep:

Iedereen die alcohol schenkt, zowel in huis als buitenshuis, bijvoorbeeld bij een vereniging.

Doelen:

- Voorkomen van rijden onder invloed.
- Deelnemers hebben meer kennis over alcohol en de gevolgen van alcohol in het verkeer.
- Deelnemers kennen de risico's van het rijden onder invloed.
- Deelnemers hebben zicht op welke momenten gemaakte voornemens rond alcohol, drugs en verkeer moeilijk vast te houden zijn.
- Deelnemers leren hoe zij op deze momenten veilige keuzes kunnen maken.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Actieve bijeenkomst van 2 uur waarbij deelnemers informatie krijgen over alcoholgebruik en de gevolgen daarvan in het verkeer. Vervolgens discussiëren zij of zij zich (mede)verantwoordelijk voelen voor het eventuele rijden onder invloed van hun gasten, en bedenken zij oplossingen. Ze krijgen tips en adviezen om het onderwerp thuis bespreekbaar te maken, met ondersteunende materialen voor thuis, zoals BOB-sleutelhangers.

Gemeenten kunnen de bijeenkomst zélf onder de aandacht brengen bij vrouwenverenigingen, serviceclubs zoals de Rotary of andere verenigingen. Het verenigingsverband maakt eigenlijk niet zo veel uit, tenslotte is iedereen thuischenker. Wervingsfolders zijn beschikbaar bij IrisZorg. De gemeente zou ook zelf initiatief kunnen nemen om de organisatie van een bijeenkomst op zich te nemen, en deelnemers uit te nodigen. Bij een themadag over verkeersveiligheid zou het een workshop kunnen zijn.

Voorwaarde is minimaal 5 deelnemers. Wordt gefinancierd door het ROVG.

Middelen en materialen:

Draaiboek, quiz/stellingen, BOB-voorlichtingsmateriaal en -gadgets.

Setting: Zorg & Hulp

42. MIDDELENINFORMATIECURSUS (MIC) JEUGDHULPVERLENING

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Cursus voor (jeugd)hulpverleners en zorgers al dan niet in residentiële settings, waarbij rekening gehouden wordt met de specifieke wensen van de instelling of organisatie. (Jeugd)hulpverleners worden geïnformeerd over de effecten en risico's van de bekendste (uitgaans)middelen en getraind in het doelgericht in gesprek gaan en in gesprek blijven over het middelengebruik bij einddoelgroep.

Doelgroep:

(Jeugd)hulpverleners en zorgers al dan niet in residentiële settings die beroepsmatig in hun werk geconfronteerd worden met een einddoelgroep die met middelen experimenteert of middelen riskant gebruikt.

Doelen:

- (Jeugd)hulpverleners en zorgers hebben kennis over psychische en fysieke effecten en risico's van de meest gebruikte middelen en gokken/gamen (ondermeer de definiëring van het begrip 'genotmiddel'; middelenkennis; de hoofdeffecten van de middelen en wat zegt de wetgeving).
- (Jeugd)hulpverleners en zorgers hebben inzicht in de achtergrond(en) van gebruik (ondermeer de definiëring van het begrip 'verslaving'; de diverse zienswijzen op verslaving; de relatie tussen afhankelijkheid en tolerantie; en de wijzen, de redenen, de betekenis en de te onderscheiden fasen van gebruik).
- (Jeugd)hulpverleners en zorgers zijn in staat adequaat riskant gebruik of gedrag van de einddoelgroep te signaleren én bespreekbaar te maken.
- (Jeugd)hulpverleners en zorgers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft met betrekking tot preventie; de diverse vormen van hulpverlening; de diverse vormen van zorg; en waar men zich het beste toe kan wenden met kwesties of vragen.
- (Jeugd)hulpverleners en zorgers weten waar ze meer informatie kunnen vinden.
- (Jeugd)hulpverleners en zorgers zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot middelengebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Tweedaagse cursus van 4 x 3 uur (of 4 losse dagdelen van 3 uur of één hele dag en 2 dagdelen). Tussen dag 1 en 2 of tussen dagdeel 2 en 3 dient minstens één week te zitten in verband met de huiswerkopdracht. Naast de standaard MIC is ook een MIC-op-maat mogelijk, die bestaat uit 2 of 3 dagdelen.

Werkwijze en voorwaarden:

De cursus heeft een informatieve en praktische opzet, al dan niet in interactieve vorm met discussie, rollenspel en vaardigheidstraining. Er wordt qua inhoud rekening gehouden met de specifieke wensen van de instelling of organisatie. De presentaties worden afgewisseld met spelvormen, oefeningen, discussies en beeldmateriaal. Daarnaast is er ruimte voor het uitwisselen van eigen ervaringen indien van toepassing. Het onderdeel motiverende gespreksvoering wordt eventueel besproken met behulp van tevoren ingediende casussen.

Er kan samengewerkt worden met een hulpverlener van IrisZorg, bijv. de aandachtsfunctionaris jongeren uit de betreffende regio (i.v.m. informatie met betrekking tot eventuele toeleiding tot de hulpverlening of zorg). Ook kan een ervaringsdeskundige of een relevante medewerker van de regionale GGZ-instelling worden ingezet.

Voorwaarde: minimaal MBO-niveau. Groeps grootte 8-15 cursisten.

Middelen en materialen:

Middelenkoffer, powerpointpresentatie, hand-outs, presentatiemap IrisZorg, divers foldermateriaal over middelen. Daarnaast kan materiaal noodzakelijk zijn voor specifieke instellingen. Zo is voor psychiatrie-gerelateerde instellingen de CD-Rom *Drugs in the brain* wenselijk.

43. VOORLICHTINGSBIJEENKOMST 'INTERNET EN GAMEN'

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst voor intermediairs waarin informatie wordt gegeven over de verschillende vormen van internet en gamen, over de risicofactoren en over de signalen van compulsief internet en gamen.

Doelgroep:

Intermediairs die werken met jongeren, zoals jongerenwerkers, docenten en hulpverleners.

Doelen:

- Deelnemers hebben kennis van internet en gamen.
- Deelnemers hebben kennis van de risicofactoren en de signalen van compulsief internet en gamen.
- Deelnemers hebben inzicht in de achtergrond van het internetten en gamen door jongeren.
- Deelnemers zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft m.b.t. preventie, hulpverlening en zorg en waar men zich het beste toe kan wenden met vragen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

De voorlichting duurt maximaal 2½ uur

Werkwijze en voorwaarden:

In deze voorlichtingsbijeenkomst wordt ingegaan op wat er tot nu toe bekend is over internetgebruik. Het gaat hierbij om cijfers over internetgebruik; soorten internetgebruik; het verschil in internetgebruik tussen jongens/ mannen en meisjes/vrouwen en in opleidingsniveau; wat zijn risicofactoren voor compulsief internetgebruik en wat zijn de signalen. Aan de hand van beeldmateriaal krijgt u een indruk van gamen en wat gamen aantrekkelijk maakt. Daarnaast wordt er stilgestaan bij tips voor opvoeders, handige websites en doorverwijzingsmogelijkheden. Accent ligt op informeren en beeldvorming. Mogelijk vervolg is de cursus *Motiverende gespreksvoering* (product 49).

Voorwaarde

Minimaal 10 deelnemers, maximaal 15

Middelen en materialen:

Powerpoint-presentatie (en hand-outs); beeldmateriaal en informatie over relevante websites en de Griffithsvragenlijst als hulpmiddel om te kunnen signaleren.

44. OUDEREN: ALCOHOL- EN MEDICATIEGEBRUIK

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Een voorlichtingsbijeenkomst of cursus voor allen die professioneel met ouderen werken. De voorlichting gaat over oud zijn en (overmatig) alcoholgebruik in combinatie met medicijngebruik. Aanvullend is een cursusdeel over signaleren en motiverende gespreksvoering mogelijk.

Doelgroep:

Intermediaren in verzorgingstehuizen, bij thuiszorginstellingen en bij ouderenorganisaties.
De einddoelgroep: personen vanaf 55+; zonder (zware) psychiatrische problematiek.

Doelen:

- Intermediaren hebben kennis over psychische en fysieke effecten en risico's van alcohol en de meest gebruikte medicatie.
- Intermediaren hebben inzicht in de achtergrond(en) van gebruik (ondermeer de definitie van het begrip 'verslaving'; de diverse zienswijzen op verslaving; de relatie tussen afhankelijkheid en tolerantie; en de wijzen, de redenen, de betekenis en de te onderscheiden fasen van gebruik).
- Intermediaren zijn in staat adequaat riskant alcoholgebruik in combinatie met medicijngebruik van de einddoelgroep te signaleren én bespreekbaar te maken.
- Intermediaren zijn zich bewust van hun eigen gedrag met betrekking tot alcoholconsumptie en medicijngebruik.
- Intermediaren zijn in voldoende mate op de hoogte van wat IrisZorg te bieden heeft.
- Intermediaren weten waar ze meer informatie kunnen vinden.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorlichtingsbijeenkomst (of dagdeel 1 van cursus): 3 uur.
Aanvullend cursusdeel signaleren en motiverende gespreksvoering: 3 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De centrale vragen die in deze voorlichtingsbijeenkomst aan bod komen zijn: wat zijn de motieven? Wat zijn de specifieke psychische, fysieke en sociale risico's? Wat zijn de risico's in combinatie met (veelvuldig) medicijngebruik? De werkwijze is informatief en interactief van aard. Er vindt discussie plaats, wordt geoefend met rollenspellen en getraind op vaardigheden.

Als aanvulling op de informatieve voorlichtingsbijeenkomst kunnen intermediaren ervoor kiezen om tevens het onderdeel *signalen & signaleren met motiverende gespreksvoering* te volgen: wat zijn de signalen en hoe signaleer je riskant gebruik? Hoe ga je met een oudere in gesprek en hoe blijf je in gesprek om betrokkene te bewegen tot sociaal gebruik of abstinentie? Het onderdeel motiverende gespreksvoering kan worden besproken met behulp van tevoren ingediende casussen.

Er kan samengewerkt worden met een hulpverlener van IrisZorg, bijv. de aandachtsfunctionaris jongeren uit de betreffende regio (i.v.m. informatie met betrekking tot eventuele toeleiding tot de hulpverlening of zorg). Ook kan een ervaringsdeskundige of een relevante medewerker van de regionale GGZ-instelling worden ingezet.

Voorwaarde: minimaal MBO-niveau. Groeps grootte 8-15 cursisten.

Middelen en materialen:

Middelenkoffer; Powerpointpresentatie, hand-outs, presentatiemap IrisZorg, foldermateriaal over alcohol en medicatie.

45. PSYCHIATRIE EN VERSLAVING

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

De cursus *Psychiatrie en Verslaving* gaat in op de wederzijdse invloed van middelen en psychiatrische aandoeningen. Welke middelen versterken symptomen van stoornissen en welke stoornissen maken gevoeliger voor middelen-gebruik?

Cursusaanbod op maat.

Doelgroep:

De cursus is bedoeld voor intermediairen die werken met cliënten met een psychiatrische stoornis en daarnaast ook middelen gebruiken. De cursus behandelt zowel de stoornis als het middel.

Doelen:

- Deelnemers hebben algemene kennis over de diverse stoornissen.
- Deelnemers hebben meer kennis over diverse genotmiddelen.
- Deelnemers hebben meer kennis over de middelen die gebruikt kunnen worden in combinatie met een psychiatrische stoornis.
- Deelnemers hebben inzicht in een mogelijk verloop van een specifieke stoornis.
- Deelnemers hebben meer kennis en inzicht in de DSM IV-TR en gebruik verschillende assen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Adviesgesprek: 1½ uur.

Mogelijkheden voor trainingen:

1 dagdeel van 3 uur (kennismaking met Dubbel Diagnostiek en 1 stoornis)

2 dagdelen van 3 uur (standaard training Dubbel Diagnostiek)

4 dagdelen van 3 uur (uitgebreide training Dubbel Diagnostiek met casussen)

Werkwijze en voorwaarden:

In deze training komen de volgende stoornissen aan bod:

- ADHD en verslaving.
- Schizofrenie en verslaving.
- Borderline en Antisociale PS en verslaving.
- Depressie en verslaving (met o.a. ouderen).
- Psychotische stoornissen en verslaving.

Tevens wordt er aandacht besteed aan de neurochemie. Door middel van films en casussen worden de verschillende stoornissen levendig gemaakt voor de cursist. Het werken en het begrijpen van de DSM IV loopt als een rode draad door het programma. Desgewenst kan aandacht worden besteed aan een specifiek ziektebeeld.

De training wordt op een interactieve wijze aan de cursisten gegeven. De cursisten worden 'rondgeleid' in de wereld van de psychiatrie en verslaving. Een voorwaarde is dat alvorens de training start het niveau van de cursisten duidelijk is. De training kan namelijk op zowel MBO als HBO/WO niveau gegeven worden.

Middelen en materialen:

Reader *Psychiatrie en Verslaving* en de DVD's *Ben je Gek?!* en *Kopzorgen*.

46. JONGEREN, MIDDELEN EN SEKSUALITEIT

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Kortdurende interactieve voorlichting/training aan jongeren over middelengebruik en seksualiteit.

Doelgroep:

Jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar met kennis en/of ervaring op het gebied van middelengebruik en seksualiteit, waarbij een zekere kwetsbaarheid of risico verondersteld mag worden.

Doelen:

- Jongeren kunnen de effecten van de meest voorkomende uitgaansmiddelen benoemen.
- Jongeren kennen de 7 meest voorkomende SOA.
- Jongeren kunnen hun mening over seksualiteit en middelgebruik verwoorden.
- Jongeren kunnen aangeven welke grenzen zij hanteren en waarom.
- Jongeren kunnen een condoom omdoen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Adviesgesprek (inventarisatie probleem, doelgroep, behoefte): 1 tot 2 uur.

Voorlichting/training: 2 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Naast kennisoverdracht van middelen en SOA, wordt ingegaan op de invloed van middelen op seksuele beleving, libido en het stellen, of bewaken van je eigen grenzen en de vaardigheden die hierbij nodig zijn. Achtereenvolgens komen aan bod:

- (Uitgaans)middelen en effecten t.a.v. seksualiteit.
- Soa-Top 7.
- Stellingen (visie en houding).
- Grenzen (Who's the Boss).
- Vaardigheden (waaronder condoomgebruik).

Er is ruimte voor discussie, vaardigheidstraining en distributie van info- en preventiemateriaal (bijv. condooms).

De groep bestaat uit maximaal 15 jongeren.

Als randvoorwaarde dient de eigen begeleiding aanwezig te zijn. Dit dient niet alleen voor de bewaking van de structuur/orde, maar geeft ook de mogelijkheid om de terugkoppeling in het evaluatiegesprek te maken.

Middelen en materialen:

Powerpointpresentatie, Love-box, condooms en folders (zowel middeleninformatie als SOA).

47. BASISCURSUS INFECTIEZIEKTEN MODULE 1

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Basiscursus die informatie geeft over infectieziekten in het algemeen; o.a. over verschillende ziektekiemen, de diverse vormen van besmetting, bescherming en eventuele behandeling. In de basiscursus staat de eigen veiligheid van de medewerkers met betrekking tot infectieziekten voorop. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de relevantie van een infectieziektebeleid voor de instelling in het algemeen.

Doelgroep:

Medewerkers van instellingen die met risicogroepen werken (waaronder ook IrisZorg zelf).

Doelen:

- Deelnemers vergroten hun kennis over de meest voorkomende infectieziekten.
- Deelnemers zijn in staat om risicosituaties te herkennen.
- Deelnemers weten hoe te handelen in geval van een risicosituatie.
- Deelnemers zijn op de hoogte van de geldende protocollen en regelgeving voor verslavingszorginstellingen (en specifiek van IrisZorg).

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Cursus: 1 dagdeel van 3½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Bij instellingen voor verslavingszorg en instellingen die met andere risicogroepen werken, gaat het om de zorg voor cliënten die op de een of andere manier problemen hebben met middelengebruik of anderszins risico's lopen op infectieziekten. Voor de medewerkers betekent dit dat dit ook een risico voor hen zelf kan inhouden. Daarom is het van belang om medewerkers en/of intermediairen groepsgewijze (bij)scholingsactiviteiten aan te bieden om veilig en verantwoord hun beroep of taak uit te kunnen oefenen.

Extra aandacht wordt besteed aan infectieziekten die vooral bij de cliënten van de instelling van verslavingszorg kunnen voorkomen, en die gerelateerd zijn aan middelengebruik, zoals Hepatitis, HIV, SOA en TBC. Daarbij worden protocollen, o.a. eerste hulp na een bijt- of prikaccident doorgenomen. Deelnemers krijgen de gelegenheid om te oefenen met behulp van opdrachten, waarbij zoveel mogelijke gebruik wordt gemaakt van situaties die vanuit de eigen werkplek herkenbaar zijn. Na afloop vindt er een evaluatie plaats.

Middelen en materialen:

Draaiboek en materialen volgens de richtlijnen van het LSP, powerpointpresentaties, materialenkoffer, infomap voor alle deelnemers.

48. VERVOLGCURSUS INFECTIEZIEKTEN

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Vervolgcurcus infectieziekten, aansluitend op de basistraining (product 47). Voor de medewerkers primair proces, die een verhoogd risico lopen op besmetting met infectieziekten is deze basiscurcus uitgebreid met een vervolgmodule. Hierin wordt aandacht besteed aan specifieke kennis van het risicogedrag van cliënten en de preventie-taak van die medewerkers als intermediair naar de einddoelgroep.

Doelgroep:

Intermediaire doelgroep van medewerkers van IrisZorg die betrokken zijn bij het primaire proces (hulpverleners sociale verslavingszorg, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, artsen e.d.) en einddoelgroep cliënten verslavingszorg. Professionals van instellingen die met risicogroepen werken.

Doelen:

- Deelnemers zijn in staat om signalen van risicogedrag en besmetting te herkennen.
- Deelnemers weten wat de rol is van de hulpverlening (o.a. GGD) m.b.t. het onderwerp.
- Deelnemers kunnen vragen van cliënten over infectieziekten beantwoorden en/of adequaat doorverwijzen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Cursus: 1 dagdeel van 3½ uur.

Combi basiscurcus: 1 dag van 8 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Bij instellingen voor verslavingszorg gaat het om de zorg voor cliënten die op de een of andere manier problemen hebben met middelengebruik. Deze cliëntengroep heeft een verhoogde kans om besmet te worden met een infectieziekte. Voor de medewerkers betekent dit dat dit ook een risico voor hen zelf kan inhouden. Daarom is het van belang om medewerkers en/of intermediairen groepsgewijze (bij)scholingsactiviteiten aan te bieden om veilig en verantwoord hun beroep of taak uit te kunnen oefenen.

Bij product 47 is de basiscurcus beschreven. In deze vervolgcursus wordt vooral aandacht besteed aan signalen van risicogedrag, afstemming met de overige hulpverlening en wat er aan preventie gedaan kan worden. Deelnemers krijgen informatie over de wijze waarop cliënten over dit onderwerp geïnformeerd en geadviseerd worden. Het gaat hierbij niet alleen om cliënten die aan harddrugs verslaafd zijn, maar ook om gebruikers van alcohol, partypillen e.d. Deelnemers krijgen de gelegenheid te oefenen in diverse situaties en maken kennis met gebruikersmaterialen t.b.v. de zogenaamde 'harm reduction'. Ze vullen een vragenlijst in.

Deze curcus kan alleen in combinatie met de basiscurcus (product 47) gegeven worden.

Middelen en materialen:

Draaiboek LSP of LNW, Powerpointpresentaties, materialenkoffer, infomap voor alle deelnemers.

49. CURSUS MOTIVERENDE GESPREKSVOERING

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie:

Cursus in de vorm van een deskundigheidsbevordering voor intermediairen die in gesprek willen met problematisch gebruikende mensen.

Doelgroep:

Alle intermediairen, ofwel iedereen die structureel contact heeft met de einddoelgroep. Voorbeelden zijn jongerenwerkers en hulpverleners.

Doelen:

- De intermediairen hebben inzicht in het feit dat motivatie en weerstand geen eigenschap van de einddoelgroep is maar slechts een afgeleide van de interactie tussen beide groepen.
- De intermediairen zijn in staat riskant gebruik van de einddoelgroep adequaat bespreekbaar te maken.
- De intermediairen zijn in staat om te gaan met weerstand.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Een dagdeel van 3 uur.

Werkwijze en voorwaarden:

In deze cursus komt aan de orde: de theorie van gedragsverandering, de verschillende gesprekstechnieken, aansluiting vinden bij de beginsituatie, hoe het gesprek aan te gaan, hoe in gesprek te blijven en hoe om te gaan met weerstand van de einddoelgroep.

De werkwijze is informatief en interactief. Als leidraad wordt gebruik gemaakt van de methode *Motiverende gespreksvoering*, Miller, W.R., en S. Rollnick, Ekklesia, 2005, z.p.

Voorwaarde is dat de intermediairen voldoende kennis en inzicht hebben omtrent het middel dat de einddoelgroep gebruikt: de wijze, de redenen, de betekenis en de te onderscheiden fasen van gebruik en het 'wereldje' er omheen. Indien de cursus *Motiverende Gespreksvoering* voor het eerst wordt aangeboden dan is het raadzaam te starten met het onderdeel *Signalen & Signaleren*: Wat zijn signalen? Wat zijn de valkuilen? Wat geeft het meest betrouwbare beeld?

Middelen en materialen:

- Boek *Motiverende gespreksvoering*, Miller, W.R., en S. Rollnick, Ekklesia, 2005, z.p.
- Schriftelijk oefenmateriaal (bijvoorbeeld het kort-motiverend gesprek).
- (Van te voren) door intermediairen ingediende praktijksituaties.
- (Van te voren) door intermediairen gemaakte huiswerkopdracht.
- Rollenspel.

50. TRAINING WOW 'WIJS OP WEG' INCLUSIEF BIJENKOMSTEN VOOR OPVOEDERS

Setting: Zorg & Hulp (en Onderwijs)

Algemene gegevens

Omschrijving:

Een training voor jongeren met een licht verstandelijke beperking die alcohol en/of drugs gebruiken.

Opvoeders hebben een belangrijke functie om de resultaten van de jongerentrainingen te laten beklijven. Daarom is er voor gekozen de opvoeders actief te betrekken bij de training, met twee aparte bijeenkomsten voor de opvoeders.

De training is ontwikkeld door IrisZorg Preventie en MEE Oost-Gelderland. Op deze manier is de kennis over verslavingsproblematiek en kennis over licht verstandelijke beperking gebundeld en afgestemd.

Doelgroep:

Bijeenkomsten voor jongeren

Jongeren met een licht verstandelijke beperking tussen de 12 en 18 jaar die alcohol en/of drugs gebruiken. Het gebruik van deze jongeren wordt als riskant ervaren door zichzelf en/of ouders, buddy's, docenten etc. Met riskant gebruik wordt bedoeld dat het alcohol en/of drugsgebruik invloed heeft op gezondheid, relaties en/of studie/werk. De jongeren hoeven het eigen gebruik niet als riskant te ervaren. Wel wordt er vanuit gegaan dat de jongeren bereid zijn om in een groep over hun gebruik te praten.

Bijeenkomsten voor opvoeders

Zijn bestemd voor de ouders/verzorgers en buddy's van de jongeren die deelnemen aan de training WOW (buddy is een belangrijke volwassene die door de jongere is gekozen om hem/haar tijdens en na de training te begeleiden/ondersteunen).

Doelen:

Bijeenkomsten voor jongeren

- Jongeren informeren over de effecten van middelengebruik.
- Jongeren bewust maken van eigen middelengebruik.
- Bij jongeren de bereidheid om te veranderen vergroten.

Bijeenkomsten voor opvoeders:

Het doel van de bijeenkomsten is om de deelnemers te informeren over de effecten van middelengebruik. Daarnaast is het doel om de deelnemers handvatten te bieden in het begeleiden/ondersteunen van de jongere in zijn keuze ten opzichte van zijn middelengebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

- Afstemming met school of instelling; voorgesprekken met de aangemelde jongeren.
- 8 bijeenkomsten met de jongeren.
- 1 follow-up bijeenkomst.
- 2 bijeenkomsten voor de opvoeders.

Werkwijze en voorwaarden:

De training wordt gegeven door een trainer van MEE en een trainer van IrisZorg, afdeling Preventie.

Bijeenkomsten voor jongeren

- In de training wordt gewerkt met verschillende werkvormen afgestemd op de doelgroep.
- In het begin van de training ligt de nadruk op informatievoorziening, daarna op meningsvorming en het vergroten van het bewustzijn t.a.v. eigen middelengebruik en mogelijke alternatieven.
- De jongeren krijgen elke bijeenkomst 'doe-opdrachten' mee naar huis. Het is de bedoeling dat de geleerde te generaliseren naar de praktijk.
- Elke jongere kiest een buddy. Een buddy wordt gevraagd om naast de training de jongere te ondersteunen en te begeleiden. Dit kan door bijvoorbeeld te helpen bij de doe-opdrachten, het beantwoorden van vragen of door het bieden van een luisterend oor.

Bijeenkomsten voor opvoeders:

De onderwerpen van de bijeenkomsten zijn:

- Bespreken van het programma van de training voor de jongeren.
- Middelengebruik door jongeren, effecten en risico's.
- Middelen en opvoeding.
- Ondersteunen/begeleiden jongere.
- Uitwisselen van ervaringen met andere opvoeders.
- Mogelijkheden verdere hulpverlening.

Randvoorwaarden:

- De training wordt in overleg met de school of instelling op locatie gehouden.
- Jongeren worden aangemeld via een aanmeldingsformulier door betreffende school of instelling.
- Indien er sprake is van bijkomende gedrags- en psychische stoornissen graag overleg met IrisZorg Preventie of MEE Oost-Gelderland.
- Elke jongere heeft 1 contactpersoon (voor jongeren tussen de 12 en 16 is dat een ouder, jongeren vanaf 16 kiezen hun eigen contactpersoon: dit is een volwassene uit hun leefomgeving).

WOW is een product van IrisZorg, afdeling Preventie en van MEE Oost-Gelderland

NB door twee aparte bijeenkomsten voor opvoeders worden ouders en/of belangrijke volwassenen (= buddy's) betrokken bij deze training (zie product *WOW Bijeenkomsten voor opvoeders*)

Middelen en materialen:

Draaiboek trainers, werkboek voor de jongeren, aanmeldformulier jongere, flyer intermediairen, flyer jongeren, aanmeldformulier buddy, uitnodigingsbrief opvoeders en buddy.

51. CURSUS NUCHTER ZAT!? INCLUSIEF BIJENKOMST(EN) VOOR OPVOEDERS

Setting: Zorg & Hulp (en Onderwijs)

Algemene gegevens

Omschrijving:

Cursus voor risicovol alcohol- en/of drugsgebruikende jongeren.

Doelgroep:

De cursus *Nuchter Zat!?* is voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar die risicovol alcohol drinken en/of andere drugs gebruiken. Denk daarbij aan risico's op het gebied van gezondheid, relaties, studie/werk en dergelijke.

Om risicovol alcoholgebruik vast te stellen, kunnen de volgende richtlijnen gebruikt worden:

- Jongeren die onder invloed van alcohol een overtreding hebben begaan maar niet deelnemen aan een traject van Bureau Halt.
- Jongeren tot en met 15 jaar die meer dan 3 glazen per week drinken.
- Jongeren vanaf 16 jaar die meer dan 6 glazen per week drinken.

Doelen:

- De cursist krijgt inzicht in het eigen alcoholgebruik of ander drugsgebruik.
- De jongeren worden begeleid bij het veranderen van het gebruik. Het doel van deze begeleiding is dat het gebruik verandert in minder risicovol gebruik of geen gebruik.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Voorgesprek deelnemer.

Training van (max.) 5 bijeenkomsten van 2½ uur in een periode van maximaal een half jaar.

1 of 2 informatiebijeenkomsten voor opvoeders van de jongeren.

Werkwijze en voorwaarden:

De cursus wordt zoveel mogelijk op maat georganiseerd en vormgegeven. Uitgangspunten: de cursus vindt plaats in groepsverband met 4-6 deelnemers en wordt bij voorkeur georganiseerd op een locatie dichtbij de jongeren.

De cursus bestaat uit 5 bijeenkomsten. De tijd tussen de bijeenkomsten varieert van 1-8 weken. In de periode tussen de bijeenkomsten, krijgen de deelnemers opdrachten en kan er contact zijn met een preventiewerker van IrisZorg.

Verwacht wordt dat de deelnemer kan functioneren binnen een kleine groep. Ook moet de deelnemer bereid zijn een gesprek over het eigen alcohol- of ander drugsgebruik te voeren met een preventiewerker en de groep.

De jongere hoeft het eigen gebruik niet als risicovol te zien.

Contra-indicaties voor de cursus zijn ernstige alcohol- of drugsproblemen en/of ernstige psychische problemen of (eerdere) behandeling voor deze problematiek.

Aanmelding

Jongeren kunnen worden aangemeld door gebruik te maken van een aanmeldingsformulier. Bij voorkeur wordt ook een bijgeleverde vragenlijst (screening) ingevuld.

De preventiewerker van IrisZorg nodigt op basis van de ingevulde gegevens de deelnemer uit voor een gesprek.

Ook worden de opvoeders van de deelnemer uitgenodigd voor 2 informatiebijeenkomsten die tegelijkertijd met de cursus zullen plaatsvinden.

Voorgesprek

In dit gesprek worden aangeleverde gegevens met de deelnemer besproken en de cursusinhoud doorgenomen. Mocht de screeningslijst niet zijn ingevuld, dan wordt dat tijdens dit gesprek gedaan.

De jongere wordt tijdens het gesprek gevraagd om na te denken over wie hij of zij als buddy kiest tijdens de cursus. De buddy moet een volwassen persoon zijn, die de jongere voldoende kent en kan ondersteunen, zoals een ouder, docent of hulpverlener. De buddy wordt door IrisZorg samen met de opvoeders uitgenodigd voor twee informatie-bijeenkomsten.

Middelen en materialen:

Onder andere gespreks- en spelmateriaal, folders, flyers, testen, werkkaarten. Deelnemersmapje jongeren en opvoeders.

52. TRAINING PAKJE KANS

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Training waarin deelnemers in groepsverband leren stoppen met roken.

Doelgroep:

Ieder die wil stoppen met roken in groepsverband. In de praktijk vaak mensen die al meerdere stoppogingen ondernamen.

Doelen:

- Deelnemer beschikt over kennis en vaardigheden om te stoppen met roken.
- Deelnemer beschikt over kennis en vaardigheden om het stoppen met roken ook vol te houden.
- Deelnemers ondersteunen elkaar in het stopproces.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

9 bijeenkomsten van 1½ uur (de 1^e bijeenkomst duurt 2 uur), verspreid over 3 maanden.

Werkwijze en voorwaarden:

Bespreken van thema's die passen bij de fase in het stopproces, groepsgesprek, opdrachten (tijdens bijeenkomsten en thuis), visualisatie- en ontspanningsoefeningen.

Kan binnen een bedrijf of instelling voor eigen medewerkers of eigen cliëntengroep verzorgd worden.

Deze training is een landelijk ontwikkeld product waarvan de effectiviteit is aangetoond. Een stopper heeft 3x meer kans te stoppen met roken als hij de groepstraining volgt, dan wanneer hij alleen een zelfhulpmethode toepast.

De groepstraining in combinatie met nicotinevervangers of medicijnen vergroot de kans op succes nog verder.

Middelen en materialen:

Cursistenmateriaal bestaat uit *Trainingsboek Pakje Kans - Samen stoppen met roken* en *Zakboekje Pakje Kans - Samen stoppen met roken*.

53. DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING KINDEREN VAN VERSLAAFDE OUDERS (KVO)

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Deskundigheidsbevordering betreffende de omgang met kinderen van verslaafde ouders en hun ouders voor professionals werkzaam in jeugdzorg en -bescherming, onderwijs, jongerenwerk etc. Kinderen van verslaafde ouders (KVO) groeien vaak op in een complexe gezinssituatie en lopen daarmee een verhoogd risico zelf ernstige psychische problematiek te ontwikkelen. Mede door vroegtijdig ingrijpen door professionals rondom deze kinderen kunnen deze risico's beperkt worden. In deze bijeenkomst(en) krijgen professionals inzicht in de problematiek van deze kinderen. Tevens krijgen zij handvatten aangereikt om de signalen van deze problematiek vroegtijdig op te kunnen pikken en op constructieve wijze met deze kinderen en hun ouders om te gaan. Daarnaast wordt informatie verstrekt over de bestaande mogelijkheden vanuit IrisZorg voor verwijzing, consultatie en begeleiding vanuit IrisZorg.

Doelgroep:

Professionals in de jeugdzorg- en bescherming, jongerenwerk, onderwijs en andere relevante instellingen.

Doelen:

- Bijdrage leveren aan het voorkomen van ernstige psychische problematiek bij kinderen en jongeren als gevolg van verslavingsproblemen van een of beide ouders.
- Deelnemers hebben inzicht in de problematiek van gezinnen waarbij verslavingsproblemen bij een of beide ouders speelt en de gevolgen daarvan voor de kinderen.
- Deelnemers zijn vaardig in het vroegtijdig signaleren van deze problematiek en het omgaan met deze kinderen en hun ouders voor zover het hun taakgebied betreft.
- Deelnemers zijn op de hoogte van het aanbod van IrisZorg betreffende verwijzing, consultatie en begeleiding.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

1 of meerdere bijeenkomsten, afhankelijk van de wens van de aanvragende instelling.
Consultatie en advies afhankelijk van de wens van de aanvragende instelling.

Werkwijze en voorwaarden:

Dit aanbod wordt jaarlijks regionaal aangeboden aan alle relevante professionals. Op aanvraag kan dit aanbod tevens naar behoefte van een instelling op locatie verzorgd worden. Deze wordt dan op maat gemaakt qua inhoud en aantal bijeenkomsten naar behoefte van de betreffende instelling. Verder kunnen professionals consultatie en advies vragen over dit onderwerp bij IrisZorg Preventie. Er kan worden samengewerkt met regionale GGz-instellingen indien men, naast kinderen van verslaafde ouders, tevens aandacht wil besteden aan kinderen van ouders met psychische problematiek (KOPP), een groep met vergelijkbare problematiek.

Middelen en materialen:

Informatiemap voor de deelnemers.

54. KOPP-KVO KINDERGROEP

Setting: Zorg & Hulp

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Preventief groepsaanbod voor kinderen van ouders met psychische en/of verslavingsproblemen in samenwerking met regionale GGz-instellingen. Deze kinderen groeien vaak op in een complexe gezinssituatie en lopen daarmee een verhoogd risico zelf allerhande problematiek te ontwikkelen. Door deelname aan de kindergroep krijgen de kinderen inzicht in de situatie thuis, krijgen (h)erkenning voor hun zorgen, en leren zij vaardigheden waardoor zij beter met hun thuissituatie om kunnen gaan. Dit alles werkt preventief op het ontwikkelen van latere problematiek. De groep wordt begeleid door een hulpverlener en een preventiewerker, waarbij gebruik wordt gemaakt van landelijk gestandaardiseerde draaiboeken.

Doelgroep:

Kinderen van ouders met psychische en/of verslavingsproblemen en hun ouders.

Doelen:

Bijdragen aan het voorkomen van ernstige psychische problemen bij kinderen en jongeren als gevolg van psychische of verslavingsproblemen van een of beide ouders.

Subdoelen:

- Doorbreken isolement.
- Bevorderen reële kijk op zichzelf en de ouder.
- Verhogen competentie.
- Bevorderen van een goede ouder-kindrelatie.

Organisatie en werkwijze

Tijdsplanning:

Kennismakingsgesprekken.
Kinderbijeenkomsten: 8 bijeenkomsten van 1½ uur.
1 of 2 ouderbijeenkomsten van 1½ uur.

Werkwijze en voorwaarden:

De kinderen (max. 8 per groep) komen gemiddeld 8 keer bij elkaar gedurende anderhalf uur onder begeleiding van een hulpverlener en een preventiewerker. In deze bijeenkomsten wordt gewerkt met gespreksvoering, spelvormen en opdrachten. Naast de kindergroep zijn er tevens 1 of 2 ouderbijeenkomsten, waarin ouders informatie krijgen over de mogelijke consequenties van hun problematiek voor de kinderen en hoe zij zelf en de kindergroep er aan bij kunnen dragen problemen bij de kinderen te voorkomen. Voor aanvang van de bijeenkomsten vinden individuele kennismakingsgesprekken plaats tussen kinderen, hun ouders en de begeleiding.

Vooralsnog wordt deze groep door IrisZorg structureel twee keer per jaar verzorgd voor de leeftijdsgroep 8-12 jaar in de regio Arnhem in samenwerking met De Gelderse Roos. Vanaf 2010 zal dit aanbod vanuit IrisZorg nog meer aansluiten bij het bestaande aanbod vanuit de GGz-instellingen. Dit betekent een uitbreiding met meerdere regio's en leeftijdsgroepen (bijv. 13-15 jaar).

Kinderen en hun ouders kunnen zich op eigen initiatief aanmelden voor deze groep. Daarnaast kunnen zij aangemeld worden via instanties als het onderwijs, jeugdzorg en jongerenwerk, verslavingszorg en GGZ. Voor het uiteindelijk deelnemen aan de groep is een verwijzing van de huisarts vereist.

Er kan worden samengewerkt met regionale GGz-instellingen. Verwijzing vindt voornamelijk plaats door instellingen voor GGZ, verslavingszorg, jeugdzorg, jongerenwerk en onderwijs.

Naast dit groepsaanbod werkt IrisZorg ook mee aan het beantwoorden van vragen van kinderen van verslaafde ouders via de landelijke website www.drankjewel.nl.

Middelen en materialen:

Draaiboek (landelijk gestandaardiseerd). De kinderen krijgen ieder een eigen map met huiswerkopdrachten etc.
Daarnaast krijgen kinderen en ouders schriftelijke informatiematerialen.

Setting:

Openbare setting

55. INFORMATIE VERSTREKKEN

Setting: Openbare setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Schriftelijke, mondelinge, telefonische informatieverstrekking of informatieverstrekking per e-mail met betrekking tot alcohol, drugs en/of gokken. Eventueel aangevuld met informatie over gerelateerde problematiek (zoals middelengebruik en verkeer, infectieziekten).

Doelgroep:

Algemeen publiek via telefoon/internet.

Doelen:

- Bezoekers hebben meer feitelijke en betrouwbare kennis over middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers zijn zich bewust van de voor- en nadelen van middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers vergroten hun informatiezoekgedrag over middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers zijn bekend met de verslavingszorg, in het bijzonder IrisZorg.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

De duur van de informatieverstrekking en bijbehorende werkzaamheden kan variëren van 10 minuten tot een uur.

Werkwijze en voorwaarden:

- Informatieverstrekking schriftelijk en mondeling. Het betreft hier kortdurende informatieve gesprekken via de telefoon, e-mail en via individuele contacten. Het initiatief ligt bij de aanvrager. Daarnaast wordt op aanvraag schriftelijke informatie verstrekt, zoals brochures en informatiepakketten.
- Informatiestand. Informatieverstrekking kan ook plaats vinden op locatie, meestal in de vorm van een informatiestand. Bijvoorbeeld in een openbare ruimte als de bibliotheek of een (super)markt.
- Site: www.iriszorg.nl. De instellingssite met informatie over alcohol, drugs en gokken, de instelling zelf, de hulpverlening, justitiële verslavingszorg en preventie. De afdeling Preventie verstrekt informatie over de afdeling en de producten. Mensen kunnen via de site ook vragen stellen.
- Artikelen in huis aan huis bladen.
- Mailing n.a.v. landelijke voorlichtingscampagnes. Informatieverstrekking d.m.v. een mailing vindt plaats in het kader van een project, in samenhang met andere activiteiten of in het kader van een landelijke campagne van bijv. het Trimbos-instituut. Deze campagnes variëren in doelgroep, onderwerp en activiteit.
- Externe samenwerking in het kader van informatieverstrekking op locatie: bijv. infowinkels, infomarkt, GGD, JIP.
- Externe samenwerking in het kader van landelijke campagnes: NIGZ, Trimbos-instituut.

Middelen en materialen:

Afhankelijk van de vraag kan er informatiemateriaal verstrekt worden, zoals folders of een informatiepakket.

56. INFORMATIESTAND

Setting: Openbare setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

IrisZorg is in een openbare setting zoals een (super)markt of een braderie aanwezig met een stand met info over alcohol en/of drugs voor aanwezig publiek. Dat kan zijn in het kader van een campagne, maar ook gewoon om een thema aan de orde te brengen. Een preventiewerker neemt quizjes af, deelt folders uit en er staat een sprekende computer die bezoekers op hun alcohol- en/of drugskennis test.

Doelgroep:

Het algemene publiek.

Interventies:

Een informatiestand waar met diverse materialen voorlichting en informatie over alcohol en/of drugs wordt verstrekt aan bezoekers van de stand.

Doelen:

- Bezoekers vergroten hun kennis over alcohol op een afwisselende creatieve manier.
- Bezoekers stimuleren in hun informatiezoekgedrag over alcohol.
- Bezoekers vormen een eigen mening over het eigen alcoholgebruik/worden zich bewust van hun eigen drankgebruik en dat van anderen.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Standhouden gedurende afgesproken aantal uur.

Werkwijze en voorwaarden:

Een organisatie benadert IrisZorg met de vraag om aanwezig te zijn met een stand. Het kan ook zijn dat IrisZorg in het kader van een bepaalde boodschap contact zoekt met een organisatie of supermarkt. Er kunnen veel mensen bereikt worden met informatie over alcohol.

Middelen en materialen:

Stand, standmateriaal, folders, quizjes, DIVO (quizcomputer).

57. ALCOHOLTENTOONSTELLING

Setting: Openbare setting

Algemene gegevens

Beschrijving interventie(s):

Informatieverstrekking via een fototentoonstelling.

Met de alcoholtentoonstelling wordt het publiek gewezen op psychische, fysieke en sociale gevaren bij overmatig gebruik; al dan niet in relatie met verkeersdeelname, medicijngebruik of andere psychoactieve stoffen.

Doelgroep:

Algemeen publiek, bezoekers in openbare ruimten waar de tentoonstelling staat.

Doelen:

- Bezoekers hebben meer feitelijke en betrouwbare kennis over middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers zijn zich bewust van de voor- en nadelen van middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers vergroten hun informatiezoekgedrag over middelengebruik en/of gokken.
- Bezoekers zijn bekend met de verslavingszorg, in het bijzonder IrisZorg.
- Voorkomen van psychische, sociale en fysieke problemen door alcoholgebruik en het geven van verantwoorde (opvoedings)adviezen aan ouders, opvoeders en opleiders.

Organisatie en werkwijze

Tijdsduur:

Op afspraak, zo lang tentoonstelling duurt.

Werkwijze en voorwaarden:

Materiaal is reeds ontwikkeld door NIGZ en wordt in het kader van alcoholinfo- en alcoholmatigingscampagnes aangeboden aan openbare instanties met een maatschappelijk belang. Hierbij gaat het veelal over gemeentehuizen, bibliotheken, buurthuizen e.d.

Belangrijk is dat er toezicht is en dat de tentoonstelling toegankelijk is voor een algemeen publiek. Met de locatieverantwoordelijken wordt expositieduur, doelstelling en randvoorwaarden rondom halen en brengen afgesproken.

Middelen en materialen:

Tentoonstellingsmateriaal: prik- of magneetborden met de tentoon te stellen posters. Eventueel aangevuld met folders om mee te nemen. Thema's zijn:

- Alcohol en opvoeding
- Alcohol en het lichaam
- Alcohol en uitgaan
- Alcohol en sport
- Alcohol en werk
- Alcohol en verkeer
- Alcohol en reclame
- Alcohol en agressie

Urenoverzicht

Product & productnummer		Totaal
Netwerkbijeenkomst	1	6
Beleidsadvies	2	4
Adviesgesprek intermediair	3	4
Lokaal monitoringsonderzoek middelengebruik	4	variabel
Beleidsadvies Alcohol Bestuurs Reglement (ABR) studentenvereniging	5	8
Docententraining Voortgezet Onderwijs: Middeleninformatie (DGSG-1)	6	* 8
Docententraining Voortgezet Onderwijs: Lesinstructie (DGSG-2)	6	* 8
Docententraining Voortgezet Onderwijs: Signaleren, begeleiden, reglementeren. (DGSG-3)	6	* 8
Gastles Voortgezet (Speciaal) Onderwijs (DGSG)	7	** 8
Lesinstructie docenten Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	8	8
Gastles voor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	9	** 8
Theatervoorstelling voor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 'OIO'	10	4
Project voor het basisonderwijs 'Alcohol, Een Ander Verhaal'	11	
- Lesinstructie		8
- Gastles		** 8
- Ouderavond		8
Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	12	8
Peer educatie (IrisZ)	13	# 16
Mentorentraining studenten	14	** 8
Alcohol College	15	8
Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA) voor studentenverenigingen	16	8
Beleidsadvisering coffeeshops	17	4
Peer educatie (Unity Gelderland)	18	# 16
Jongeren, Middelen en Seksualiteit	19	8
Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamen'	20	8
Be Smart party	21	8
Alcoholstand tijdens toernooi	22	10
Jeugdbijeenkomst in sportkantine	23	8
Ouderbijeenkomst in sportkantine	24	8
Voorlichtingsbijeenkomst voor besturen, trainers en barpersoneel	25	8
Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA)	26	8
Drugs Informatie en Monitoring Systeem	27	8
Infocardsverspreiding in uitgaansleven	28	^^ 4
Folderverspreiding in coffeeshops	29	^^ 4
Cursus Barcode	30	^^ 8

Cursus 'Goed Gastheerschap' coffeeshopperspersoneel	31	8
Training 'EHBD-U'	32	8
Middeleninformatie cursus (MIC) voor jongerenwerkers	33	^ 10
Boete- of kanskaart - leerstraf alcohol	34	25
Ouderavond Voortgezet (Speciaal) Onderwijs (DGSG)	35	8
Ouderavond Basisonderwijs	36	8
Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamers'	37	8
Publiekscampagne 'Alcohol en Opvoeding'	38	variabel
Homeparty	39	8
Cursus 'Alcohol, drugs en pubers'	40	^ 8
Voorlichtingsbijeenkomst 'Wat kan ik voor je inschenken?'	41	8
Middeleninformatie cursus (MIC) Jeugdhulpverlening	42	^ 10
Voorlichtingsbijeenkomst 'Internet en Gamers'	43	8
Ouderen: alcohol- en medicatiegebruik	44	8
Psychiatrie en Verslaving	45	^ 8
Jongeren, Middelen en Seksualiteit	46	8
Basiscursus Infectieziekten module 1	47	8
Vervolg cursus Infectieziekten	48	8
Cursus Motiverende Gespreksvoering	49	8
Training 'Wijs Op Weg' (WOW) inclusief bijeenkomsten voor opvoeders	50	80
Cursus Nuchter Zat!?! Inclusief bijeenkomst(en) voor opvoeders	51	50
Training Pakje Kans	52	^^ 5
Deskundigheidsbevordering Kinderen van Verslaafde Ouders (KVO)	53	8
KOPP-KVO kindergroep	54	variabel
Informatie verstrekken	55	variabel
Informatiestand	56	10
Alcoholtentoonstelling	57	8

Opmerkingen:

- * Indien 2 dagdelen op 1 dag: 12 u
- ** Geldt per dagdeel van max. 3 uur; elke gastles extra op 1 dag is 1 uur meer
- ^ Per dagdeel
- ^^ Per keer / per uitgaanslocatie / per coffeeshop

WWW.IRISZORG.NL

IRISZORG